

№ 245 (20758)

2014-рэ илъэс **БЭРЭСКЭЖЪЫЙ**

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 24-рэ

кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэцтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгеим и ЛІышъхьэ партиеу «Единэ Россием» и Апшъэрэ Советрэ и Генеральнэ Советрэ зэдыряІэгъэ

зэхэсыгъом хэлэжьагъ

Партиеу «Единэ Россием»

итхьаматэу, Урысые Федера-

цием и Премьер-министрэу

Дмитрий Медведевым пэщэ-

ныгъэ дызэрихьэзэ мы зэхэ-

сыгьом партием пстэуми апэу

зэшІуихын фэе Іофтхьабзэхэм

яплан щыхэплъагъэх, яІоф-

шІэнкІэ анахь мэхьанэ зэра-

Дмитрий Медведевым агу къы-

гъэкІыжьыгъ хэгъэгум ихэхъо-

ныгъэкІэ анахь пшъэрылъ

шъхьа эхэр Урысые Федера-

цием и Президент и Тхылъ

къызэрэщыхигьэщыгьэхэр. Пар-

тием ипащэ къык игъэтхъыгъ

изыфхэм партием яцыхьэ нахь

телъ зэрэхъугъэр къыгъэшъып-

къэжьын зэрэфаер ыкІи соци-

альнэ хэхъоныгъэм ылъэныкъо-

гъэцэкІагъэ хъунхэм ынаІэ ты-

римыгъэтымэ зэрэмыхъущтыр.

Зэхэсыгъор къызэјуихызэ

тыщтхэр агъэнэфагъэх.

Адыгеим и Ліышъхьэу, партиеу «Единэ Россием» и Апшъэрэ Совет хэтэу Тхьакіущынэ Аслъан ыкіи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу, партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ исекретарэу Іэщэ Мухьамэдрэ партиеу «Единэ Россием» и Апшъэрэ Советрэ и Генеральнэ Советрэ зэдыряІэгъэ зэхэсыгъом хэлэжьагъэх. Шъолъыр къутэмэ пстэуми ясекретарьхэр ащ къекіоліагъэх, нэбгырэ 400 фэдиз мы Іофтхьабзэм зэкіэмкій хэлэжьагъ.

сием» хабзэм ипартиекІэ еджэхэу бэрэ зэхэпхыщт. А къэІуакІэр сэ сыгу рихьырэп, ащ зи къикІырэп. Тэ пэ-

- «Единэ Рос- тхъыгъ партием хэтхэм пшъэдэкІыжьэу ахьырэр икъоу зэхашІыкІын зэрэфаер.

> Партием итхьаматэ къызэри-ІуагъэмкІэ, правительствэм джырэкІэ Іофхэм язытет зыфэдэм ынаІэ тырегъэты, «къиныгъуабэмэ тыкъызэрахэкІы-

щэныгъэ зезыхьэрэ партиеу, кІэ аштэгъэ унашъохэр зэкІэ хабзэр зыуплъэкІурэ партиеу тыщыт, — къыІуагъ Дмитрий Медведевым ыкІи къыкІигъэ-

жьыщт шІыкІэ-амалхэр псынкІэу зэшІотхынхэ фаеу хъущт», «ручное управление» зыфаlорэм ирежим тытехьан фаеуи хъущт».

Партием итхьаматэ хигьэунэфыкlыгъ «Единэ Россием» иобщественнэ приемнэхэм Іофэу ашІэрэр. Аш къызэри-ІуагьэмкІэ, тыгьэгьазэм и 1-м, цыфхэр зэкІэми зышырагъэблэгъэгъэхэ мафэм, общественнэ приемнэхэм нэбгырэ мини 4 фэдиз къякІолІагъ. Ахэм азыщанэм ехъумэ ІэпыІэгъу афэхъугъэх, азыныкъом ехъумэ правовой лъэныкъомкІэ зэхэфын гъэнэфагъэхэр ящыкІагъэх.

2015-рэ илъэсым хэдзынхэу - исхтшевые мехтшевыши на примежения на прим рынкіэ зэшіохыгьэн фэе пшъэрылъхэр мы зэхэсыгъом щагъэнэфагъэх. «Тэ зэхэтшІэщт тиоппонентхэр къызэрэджэхахьэхэрэр, — къыlуагъ Медведевым. — Ащ фэдэу Іофхэр зыщыхъухэрэм текІоныгьэр къыдэпхыныр псынкlагьоп. Арышъ, игъэкІотыгъэу, тишъыпкъэу ащ зыфэдгъэхьазырын фае». Медведевыр къызэгущыІэм игъо къафилъэгъугъ «Единэ Россием» дезыгъаштэхэрэм я Совет изытет зэхъокІыгьэнэу.

Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан зэхэсыгъом иІофшІэн къытегущыІэзэ ыкІи партием ипащэ анахь къыкІигъэтхъыгъэ пшъэрылъхэм къащыуцузэ зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, мы илъэсым Адыгее партием хэтхэм лъэгэп э зэфэшъхьафхэмкІэ республикэм щыкІогъэ хэдзын пстэуми текІоныгъэ къащадахыгъ.

– Ащ къегьэльагьо тетыгьор зыІыгъ партием республикэм щыпсэурэ цІыфхэм цыхьэ зэрафашІырэр. Тэри ар къэдгъэшъыпкъэжьын, экономикэм ылъэныкъокІэ Іофхэр хьылъэхэми, тиреспубликэ ихэхъоныгъэхэм джыри нахь зядгъэушъомбгъун фае, — къыщыхигъэщыгъ ТхьакІущынэ Аслъан журналистхэм адыриІэгьэ зэдэгущыІэгьум. — Шъолъырхэм ясоциальнэ проектхэм партием нахь шІуагъэ къытэу ынаІэ зэратыригъэтырэр Дмитрий Медведевым къыхигъэщыгъ. ГущыІэм пае, Адыгеим икъэлэ шъхьаІэ мы илъэсым илъэси 3-м къыщегъэжьагъэу илъэси 7-м нэс зыныбжь кІэлэцІыкІухэр зыщаІыгъыщтхэ Іыгьыпіэхэмкіэ чэзыур иіэжьэп. Шъыпкъэ, ащ зедгъэгупсэфылІэным Іофыр тетэп, сыда піомэ демографием ылъэныкъокІэ Іофхэр нахьышІу мэхъух, чэзыум ежэхэрэми хэпшіыкізу псынкізу ахэхъо.

Хэгъэгум и Президент ипшъэрылъхэр гъэцэк агъэ хъунхэм пае законодательнэ инициативэхэу гъэхьазырыгъэн фаехэм зэхэсыгьом щатегущы-Іагъэх, общественнэ организациехэм ОНФ-м гъусэныгъэу дыряІэн фаем къыщыуцугъэх, унэ-коммунальнэ хъызмэтым иІофыгъохэм язэшІохынкІэ пшъэрылъэу щытхэм ягугъу ашІыгь, мэкъумэщ мэхьанэ зиІэ чІыгухэр зэрагъэфедэщтхэм, гъомылапхъэхэр щынэгъончъэу щытынхэм япхыгьэ Іофтхьабзэхэм атегущы агъэх.

Партиеу «Единэ Россием» и Апшъэрэ ыкІи и Генеральнэ Советхэм зэдыряІэгьэ игьэкІотыгъэ зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэм анахьэу анаІэ зытырагъэтыгъэр илъэсэу къихьащтым Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъурэм ихэгъэунэфыкІын ары.

> Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипресс-къулыкъу

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Адыгеим и ЛІышъхьэ зирейтинг лъагэхэм ахалъытагъ

Граждан обществэм хэхъоныгъэ егъэшІыгъэнымкІэ илъэсэу икІырэм губернаторхэм шІуагъэ къытэу Іоф зэрашІагъэмкІэ Фондым кІэух рейтинг зэхигъэуцуагъ. Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан балл 66-рэ фагъэуцугъ, шъолъырхэм япащэхэу зирейтинг лъагэхэм ар ахэт, я 46-рэ чІыпІэр ыІыгъ.

Рейтингыр зэхагъэуцо зэхъум экспертхэм общественнэ шюшіхэр зэзыгъэшІэрэ Фондым, Урысые Федерацием къэралыгъо статистикэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу, мониторингымкІэ Лъэпкъ къулыкъум къэбархэу къагъэхьазырыгъэхэр къызфагъэфедагъэх.

Рейтингыр плІэу зэтеутыгь: зирей-

тинг лъэгэ дэдэхэм балл 75-м ехъу. зирейтинг лъагэхэм балл 66-м нэс, гурыт рейтинг зиlэхэм балл 50-м нэс. ахэм ауж итхэм балл 50-м нахь макlэ афагъэуцугъ.

Урысые Федерацием ишъолъыр иэкономикэ, исоциальнэ Іофхэм язытет, экспертхэм яшІошІхэр, федеральнэ, шъолъыр СМИ-хэм шъолъырым ипащэ иІофшІэн уасэу къыратыгъэр къызфагъэфедэзэ рейтингхэр зэхагъэуцуагъэх.

Урысыем ишъолъырхэм япащэхэм -ешысхех нешфоли уолшы уешышы захазыщакІэ алъытагъэр Ямалэ-Ненецкэ автоном коим игубернаторэу Дмитрий Кобылкиныр ары. Республикэу Къырым пэщэныгъэ дызезыхьэрэ С. В. Аксеновымрэ къалэу Севастополь ипащэу С. И. Меняйлорэ рейтингым хагъэлэжьагъэхэп. ЗэпырыкІыгьо лъэхъаныр заухырэ нэуж ахэр мыщ фэдэ ушэтынхэм ахагъэхьащтых.

ШІагъэри бэ, къэнагъэри макІэп

Урысые общественнэ движениеу «Народный фронт «За Россию» зыфиюрэм и Чіыпіэ къутамэу Адыгеим щыіэм джырэблагъэ игъэкІотыгъэ зэхэсыгъо иІагъ. Ар икІыгъэ илъэсым къутамэм Іофэу ышІагъэм ыкіи 2015-рэ илъэсым ынаіэ зытетыщтым

Іофтхьабзэм хэлэжьагъ ыкІи къыщыгущы-Іагъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпіыл Мурат.

Зэхэсыгъом анахьэу анаІэ зыщытетыгъэр УФ-м и Президентэу Путиным «имайскэ унашъохэр» Адыгеим гъэцэкlагъэхэ зэрэщыхъурэм организацием хэтхэм анаІэ зэрэтетыгъэр, ащкІэ Іофэу ашІагъэр ары. Илъэсым къыкІоцІ а лъэныкъомкІэ уплъэкІунхэр мызэу, мытюу зэхащагъэх.

афэгъэхьыгъагъ.

Организацием хэтхэр щы-Іэныгъэм илъэныкъо пстэуми анэсынхэм пае Іофшіэкіо купи 5 зэхащагъ. Ахэр:

- обществэмрэ хабзэмрэ: шъхьэихыгъэ зэдэгущы-Іэгъухэр;
- шъыпкъагъэ зыхэлъ ык|и федэ къэзытырэ экономикэр; гъэсэныгъэмрэ культурэмрэ лъэпкъ зэфэдэныгъэм ылъапсэх:
  - социальнэ зэфэныгъэр; щы Іэк Іэ-псэук Іэм изытет

А лъэныкъо пэпчъ фэгъэзэгъэ купым Путиным иунашъохэр гъэцэкІэгъэнхэмкІэ Іофыгьоу щыІэхэр зэрагьэшІагьэх ыкІи шІэгъэн фаехэр, хэкІыпІэхэр къыгъэнэфагъэх. Ахэм яхьылІагьэу купхэм япащэхэр ыкІи ЧІыпІэ къутамэм итхьамэтэгъухэр къэгущыІагъэх. ГущыІэм пае, БЭГЪ Альберт зыфэгъэзагъэр социальнэ политикэу къэралыгъом зэрихьэрэм илъэныкъо шъхьа-Іэхэр арых. Ащ къызэриІуагъэмкіэ, социальнэ политикэм ипъэныкъо шъхьајэмэ ашыш социальнэ лъэныкъом иІофы--е-пытеления желытыныр, ащ дакІоу цІыфхэм яфэІофашІэхэр нахь дэгьоу афэгьэцэкІэгьэнхэр, псауныгьэм икъэухъумэн фэгъэхьыгъэ политикэр нахьышІу шІыгьэныр, цІыфым къыгъашІэрэр нахьыбэ хъуныр, ліэрэр нахь макіэ шІыгъэныр ыкІи нэмыкІхэр.

А Іофыгъохэм язэшІохынкІэ УФ-м и Правительствэ ыкІи субъектхэм ягъэцэкІэкІо хабзэ шэпхъэ-правовой базэ зэхагьэуцуагь, ищыкІэгьэ ахъщэр къыдалъытагъ. Арэу щытми, «Народнэ фронтым» уплъэкlунэу зэхищагъэхэм а пшъэрылъестями е вымежнествением дех къэкІорэ Іофыгъохэр къыхигъэщыгъэх. ГущыІэм пае, лэжьапкІэр къэІэтыгъэным пае социальнэ лъэныкъом иІофы--фоія едэмецедым мехеіш шІэн хагъахъо ыкІи цІыфхэр Іофшіапіэхэм аіуагъэкіых. Ащ фэдэу амбулаторнэ-поликлиническэ Іофшіэныр амыгъэлъэшэу койкэ фондыр нахь макІэ зэрашІырэм цІыфхэм медицинэ ІэпыІэгъу агъотынымкІэ иягъэ къэкіо.

ЦІыфхэм упчІэу аратыгьэхэм

сынхэу амал зэрямы Гэр ары.

яджэуапхэм япроцент 70-м

къызэрагъэлъагъорэмкІэ, Іэзэ-

пІэ учреждением зызыфагъа-

зэкіэ, врачхэр о япіогьэ узыр

ары ныІэп къызэІазэхэрэр

нахь, нэмыкі узэу ціыфым

иІэн ылъэкІыщтхэр къыдалъы-

кІэ дэд республикэм иІэза-

пІэхэм ящыкІэгьэ Іэмэ-псымэ-

хэр икъу фэдизэу яІэхэу зы-

ЗэупчІыгьэхэм ащыщэу мэ-

тэхэрэп.

КъызэрэчІэкІыгъэмкІэ, сэкъатныгъэ зиІэхэм, на-

хьыбэрэмкІэ, Іоф зыкІамышІэрэр яІофшІапІэ нэ-

Іуагьэр, япроцент 65-м фэгьэкІотэныгъэ зыпылъ Іэзэгъу уцхэр къаlэкlэмыхьэхэу алъытагь. Къин къыпымыкІэў Іэзэгьу уц къыратэу зыІуагъэр проценти 9-р ары ныІэп.

ЗэупчІыгъэхэм япроцент 80-м врач дэгъухэр ыкІи гурыт медицинэ ІофышІэхэр икъу уехенымк мехенлькей уссидеф ылъытагъ.

А. Бэгъым къызэриІуагъэмкІэ, псауныгъэр къэухъумэгъэным фэгъэхьыгъэ форумэу 2015-рэ илъэсым щыІэщтым мы лъэныкъомкІэ щыкІагъэу щыІэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэгъэхьыгъэу цІыфхэм яшІошІхэр рахьылІэщтых.

«Доступная среда» зыфиІорэ программэм ехьыліагъэу къэгущы агъ ЧІыпІэ къутамэм итхьамэтэгьоу Анатолий Лелюк. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, УФ-м и Президент иунашъохэр зэрагьэцакІэхэрэр аупльэкІухэзэ, сэкъатныгъэ зиІэ цІыф-

тэгъэнэу, — къыІуагъ Анатолий Лелюк.

«Гъэсэныгъэмрэ культурэмрэ лъэпкъ зэфэдэныгъэм ылъапс» зыфиlорэ лъэныкъомкІэ къэгущыІагъ Владимир Путиным ицыхьэшІэгьоу Алексей Стальноир. Гъэсэныгъэмрэ наукэмрэ алъэныкъокІэ къэралыгъо политикэр гъэцэкІагьэ зэрэхъурэм ехьылІэгьэ Унашъоу УФ-м и Президент къыдигъэк Іыгъэм фэгъэхынъагъ ащ ипсалъэ. АщкІэ щыкІагьэхэм Стальноир къащыуцугъ. ГущыІэм пае, ащ къызэриІуагъэмкІэ, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм кІонхэу чэзыум хэтхэр электроннэ шІыкІэм тетэу, яунэ исхэу чэзыум рыкlорэр ашlэн алъэкlынэу амал яІэу мызэу, мытІоу къаlуагъ. Ау Путиным ицыхьэшІэгъу къызэриІуагъэмкІэ, нытыхэр чэзыум зэрежэщтхэ уахътэр ашІэн алъэкІырэп, ІофшІапІэ зыщыльыхъущт уахътэр къагуры Іорэп. Ны-тыхэм япсэупІэ зэблахъумэ, нэмыкІ

рэ унэхэр нахьышІу ашІынхэ алъэкІыщтэу къэзыІуагъэр процент 16-р ары. Процент 47-м илъэс 16 — 25-м зэ зэблахъун алъэкІыщт.

Ащ пыдзагъэу Коноваловам къыІотагъ Тэхъутэмыкъое районым «Народнэ фронтым» Іофэу щишІагъэр.

Унэ зэтетхэм ачІэсхэм мы аужырэ мэзэ заулэм яунэ икапитальнэ гъэцэкІэжьын пэІухьащт ахъщэр аlахэу рагъэжьагъ. Ащ цІыфхэм бырсырышхо къахилъхьагъ. Непэ къызынэсыгъэми къагурымы орэр бэ. А лъэныкъомкІэ цІыфхэм икъу фэдизэу Іоф адамышІагъэу Нина Коноваловам ылъытагъ. Капитальнэ гъэцэкІэжьыным иІофыгъохэм яхьылІагъэу цІыфхэм нахьыбэрэ адэгущы-Іэнхэ фэягьэу, телевидением къыгъэлъэгъон ыкІи гъэзетхэм къатхын фэягъэу ащ къы-Іуагъ. Мы Іофыгъом ехьылІэгъэ республикэ программэм джыри Іоф дэшІэгъэн фаеу

«Социальнэ таксиим» икъулыкъу зэхэщэгъэныр ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхьоныгъэмкІэ Министерствэм фагьэзагь. Сэкъатныгъэ зиІэ цІыфхэр ащ ильэсыбэ хьугьэу ежэх.

кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм ичэзыу зыхатхэнэу амал яІэп. УплъэкІунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкіэ, зигъом чіыпіэ кіэлэціыкіу іыгьыпіэм щызыгьотырэр процент 20-р ары ныІэп.

Апшъэрэ еджапІэхэм бюджет чіыпі у яі эхэр нахьыбэ хъухэрэп, ыпкІэ хэльэу зэрагъэгъотырэ сэнэхьатхэр, нахьыбэрэмкІэ, экономикэр ыкІи юриспруденциер арых. Стальноим къызэриІуагъэмкІэ, апшъэрэ еджапІэхэр техническэу зэрэзэтегъэпсыхьагъэхэм уигъэразэрэп.

ЕГЭ-м фэгъэхьыгъэу къызэриІуагъэмкІэ, зэупчІыгъэхэм япроцент 60-м ащ ишІуаКоноваловар зипэщэ купым ылъытагъ.

Іофыгъохэм яджэуапэу зэхэсыгъом къыщыгущы агъ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу МЫРЗЭ Джанбэч.

«Шъыпкъагъэ зыхэлъ ыкlи шІуагъэ къэзытырэ экономикэм» ехьыліагьэу Елена КУДРЯВЦЕВАР къэгущы-Іагъ. Ащ къыкІэлъыкІоу «Обществэмрэ хабзэмрэ» зыфиloрэ лъэныкъомкІэ Іофэу ашІагъэм къытегущы агъ ЩЫЩЭ Люсинэ. Ахэр «ЕгьэшІэрэ машІом», цІыфхэр зыгьэгумэкІыхэрэ ОСАГО-м, кІэлэцІыкІухэр еджапіэм зэрэращаліэхэрэм афэгъэхьыгъагъэх.

АР-м и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат къызэгущыІэм зэхэсыгъом къыща-Іэтыгъэ Іофыгъохэм зэкІэми анэсыгъ, къызэхифыгъэх.

— Апэрэу «Народнэ фронтым» изэхэсыгъо непэ сыхэлажьэ, сигуапэу ІофшІэкІо купхэм япащэхэм къаlуагъэхэм сядэІугъ, — къыІуагъ КъумпІыл Мурат. — УФ-м и Президентэу Путиным «имайскэ унашъохэр» лэжьапкІэм икъэІэтын закъо ехьылІагъэу ціыфхэм къашіошіы. Ау ахэр лъэныкъуабэм анэсых. Ахэм ягъэцэкІэн ренэу тинэплъэгъу ит, социальнэ программэм пэ-Іухьэрэ ахъщэм хэтэгьахъо, Іофыгьоу зэшІотхырэри бэ, ау джыри зэшІохыгъэн фаеу къанэрэр макіэп.

Непэ ціыф чанхэр тищыкіагъэх. Унашъоу республикэми зэрэ Урысыеуи щаштэхэрэр къагурыю, ахэм язэшюхынкіэ амал пстэури агъэфедэу ныбжьыкІэхэр щыІэнхэ фае.

ЦІыфхэм ящыІэкІэ-псэукІэ

СИХЪУ Гощнагъу.

Непэ цІыф чанхэр тищыкІагьэх. Унашьоу республикэми зэрэ Урысыеуи щаштэхэрэр къагуры Гоу, ахэм язэшІохынкІэ амал пстэури агьэфедэу ныбжыкГэхэр щыГэнхэ фае.

хэм заlуагъэкlагъ, упчlэхэр аратыгьэх, ахэр ягьусэхэу къалэм ичІыпІэхэр къакІухьагъэх. КъызэрэчІэкІыгъэмкІэ, сэкъатныгъэ зиІэхэм, нахьыбэрэмкІэ, Іоф зыкіамышіэрэр яіофшіапіэ нэсынхэу амал зэрямы эр ары.

Іофыгьоу къыхагъэщыгъэхэр хэбзэ органхэм анагьэсыгьэх. Ахэм ащыщхэри зэшІохыгъэ хъугъэх.

«Социальнэ таксиим» икъуікту захашагтаныр ІофіііанымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ Министерствэм фагъэзагъ. Сэкъатныгъэ зиІэ

цІыфхэр ащ илъэсыбэ хъугъэу

закъоу, зэрэ Урысыеуи сэ-

къатныгъэ зиІэхэр пэрыохъун-

чъэу зекіонхэмкіэ ыкіи ахэм

Іоф ашІэнэу амал яІэнымкІэ

щык агъэу щы вэхэр къыдилъы-

тэхи УФ-м и Президент унашъо

ышІыгъ программэу «Доступ-

ная среда» зыфиюрэр 2020-

рэ илъэсым нэс лъыгъэкІо-

– Тэ тиреспубликэ имы-

гъэкІэ ныбжьыкІэхэр сыдрэ апшъэрэ еджапІи чІэхьанхэу амал яІэ хъугъэ. Процент 45-м ЕГЭ-р тэрэзэу зэхэщагъэмэ, кіэлэеджакіохэм яшіэныгьэхэр къэлъэгьонхэмкІэ амалышІоу ылъытагъ.

ЕтІанэ чъэпыогъум Пензэ щык Іогъэ форумым Стальноир къыщыуцугъ. Мамый Даутэ УФ-м и Президент зызэрэфигъэзагъэм ишІуагъэ къызэрэкІуагъэр, илъэІу псынкІэу къызэригъэцэкІагъэр къы-

Нина КОНОВАЛОВАР зипэщэ купым Іоф зыдишіэрэр тищыіакіэ изытет ары. Купым ынаІэ зытетыр Путиным иунашъоу N 600-р гъэцэкlагъэ зэрэхъущтыр ары. Унашъом къыделъытэ ипотекэмкІэ чІыфэ къаlыхыгъэныр, ыпкlэ хэмылъэу чІыгу Іахьхэр зытефэхэрэм ятыгъэнхэр, зэхэощт унэхэм цыфхэр къачіэщыгъэнхэр, коммунальнэ фэlo-фашІэхэр нахьышІу шІыгъэнхэр, ЖКХ-м ылъэныкъокІэ общественнэ контроль щыІэныр ыкІи нэмыкІхэр.

ЦІыфхэм аратыгьэ упчІэхэм яджэуапхэм къызэрагъэлъагьорэмкІэ, АР-м щыпсэухэрэм илъэс 15-м зэ зыщыпсэухэ-

къэзыгъэпсынкІэрэ Іофтхьабзэхэу республикэм щызэшІуаххэрэм къащегъэжьагъэу зэкІэ зэхэсыгъом къыщаІэтыгъэ Іофыгъохэм Премьерым джэуап къаритыжьыгъ, ишІошІ къариІолІагъ. АР-м и Правительствэ ышІэрэм, джыри ышІэн фаехэм къащыуцугъ.

Сурэтыр зэхэсыгьом къыщытырахыгъ.

Хьапсым чІэсхэм ІофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ ыкІи учреждением къыдигъэк врэ продукцием хигьэхьонымкІэ амалэу щыІэхэм защытегущыІэгьэхэ пресс-конференцие бзэджашІэхэм пшъэдэкІыжь ягьэхьыгьэнымкІэ федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм джырэблагьэ зэхищагь. Іофтхьабзэр гьэІорышІапІэм ипроизводственнэ-техническэ къулыкъу и Мафэ фэгъэхьыгъагъ.

Продукцие зэмылІэужыгъуй 150-м ехъу къыдагъэкіы

шъхьаІэу, полковникэу Александр Голубятниковым къызэриІуагъэмкІэ, бзэджашІэхэм е Ілмын салы жылы е кылымы е кылымы е кылымыны жылыны жылы федеральнэ къулыкъум иучреждениехэм ягупчэ хахьэу тиреспубликэ ит хьапси 5-р къыдэгъэкіын Іофшіэнхэм апылъых. Продукцие зэмылІэужыгъуи 150-м ехъу ахэм къагъэхьазыры. Анахьэу ахэр зыфэгъэ-

Гъэ Іорыш Іап Іэм и инженер загъэхэр гъуч Іым, пхъэм, пластмассэм ахэшІыкІыгьэ пкъыгьохэм, мэкъумэщ продукцием якъыдэгъэкІын, щыгъынхэм ядын арых. 2014-рэ илъэсыр пштэмэ, сомэ миллион 26-рэ зытефэгъэ продукцие гъэlорышІапІэм иучреждениехэм къыдагъэкІыгъ.

> Мы илъэсэу тызыхэтым республикэм иуголовнэ-гъэцэкІэкІо системэ иподразделениехэм

бюджетым емыпхыгьэ яюфшіэн хэхъоныгъэхэр ышІынхэмкІэ программэм къыдилъытэрэ пэшІорыгъэшъ къэгъэлъэгъонхэр гьэцэкІагьэхэ хъугьэу зэфэхьысыжьхэм къагъэлъэгъуагъ. Арэу щытми, гумэкІыгьо шъхьаlэу къэуцухэрэм ащыщых къыдагъэкІырэм федэ макІэ къызэрихьырэмрэ хьапсым чІэсхэм янахьыбэм ІофшІэн зэрэрамыгъэгъотышъурэмрэ яІофыгъо. Ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм гъэІорышІапІэм ынаІэ тет. БзэджашІэхэм пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэнымкІэ федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм иучреждениехэм непэрэ мафэм ехъулІэу хьапс зытыралъхьэгъэ нэбгырэ 500 фэдиз адэс. Ахэм зэкіэми зэрищыкіагъэм фэдэу ІофшІэн арагъэгъотышъурэп. Мы лъэныкъомкІэ зиюф дэгъур хьапс-поселениехэр арых, проценти 100-м кlахьэу мыщ дэсхэм ІофшІэн

КъыдагъэкІырэм федэ макІэ къызыкІихьэу гъэІорышІапІэм иІофышІэхэм алъытэрэр оборудованиер жъы зэрэхъугъэр ыкІи ахэм электричествэ бэу зэрагъэстырэр ары. Мы гумэкІыгъор дэгъэзыжьыгъэ хъунымкіэ гъэІорышіапіэм ипромышленнэ сектор бизнес ціыкіум ыкіи гурытым пылъ субъектхэм яорганизациехэм зэпхыныгъэхэр адишІынхэ, ахэр къыхигъэлажьэхэзэ продукциер нахьыбэу къыдагъэкІын фаеу алъытэ. Арэущтэу зыхъукІэ, Іофшіэпіэ чіыпіэхэри нахьы-

бэу арагъэгъотыщтых, нэкъокъон зылъэкІыщт продукцие лъэпкъык мехе мехырэгь эк ыни хагъэхъон амал яІэщт.

Хьапс зытельхэм ІофшІэн ягьэгьотыгьанымкІэ гьэІорышІапІэм иотдел ипащэу, капитанэу Блэгъожъ Арсен къызэри-ІуагъэмкІэ, хьапсчІэсхэм сэнэхьат зэфэшъхьафхэр зэрагъэгъотынхэмкІэ мыщ фэдэ учреждениехэм япхыгъэ училищхэм мэхьанэшхо яІэу щыт. Сэнэхьат 23-м фырагъаджэх ыкІи гъэІорышІапІэм икъыдэгъэкІын сектор ІофышІэ кадрэхэр ІэкІегъахьэх. Хьапс зытелъхэм Іоф зэрарагъашІэрэм имызакъоу, ахэм атыралъхьэгъэ піальэр аухэу мыщ дэкіыжьыхэмэ, ашъхьэ зыгорэущтэу аlыгъыжьынымкІэ сэнэхьатэу зэрагъэгъотыгъэм ишІуагъэ къы-. зэрякlыжьыщтым щэч хэлъэп. Сэнэхьатхэр зыщызэрагьэгьотыхэрэ училищхэу учреждениехэм ахэтхэм ильэс кьэс нэбгырэ 500-м ехъу къычlагъэкІы. Непэрэ бэдзэр зэфыщытыкІэм анахь ищыкІэгъэ сэнэхьатхэу гъучІгъажъэм, машинэшІыжьым, пхъэшІэным, пщэрыхьаным, дэн-бзэным, нэмыкІыбэми афырагъаджэх. АщкІэ училищхэм яматериальнэ зытет уигъэрэзэнэу щыт. ЗэкІэ ящыкІэгъэщт Іэмэ-псымэхэр, компьютерхэр, егъэджэн литературэхэр икъоу аlэкlэлъых. Егъэджэнхэр лъэгэпІэ инхэм адиштэу зэрэзэхащэхэрэм къыхэкІэу, Урысыем бзэджа--ыахеалк ажылкедетип мехеш гъэнымкІэ ифедеральнэ къулыкъу, Урысыем ыкІи АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ яминистерствэхэм, АР-м и Парламент ящытхъу тхылъхэр учреждением иучилищхэм къафагъэшъошагъэх.

Пресс-конференцием и офш эн хахьэу хьапсым чІэсхэм ежь аlэкlэ къыдагъэкlыгъэ продукциер ыкІи адыгъэ щыгъынхэр къагъэлъэгъуагъэх.

КІАРЭ Фатим.

УАХЪТЭМРЭ ІОФШІЭНЫМРЭ

Хэти ащ къыщигъэкІэнэу ЩЫТЭП

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу 2000-рэ илъэсым мэкъуогъум и 19-м къыдэкІыгьэу «Анахь лэжьэпкІэ макІэм фэгъэхьыгь» зыфиюрэм иа 1-рэ статья зэхъокыныгьэ фишыгь 2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м аштэгъэ хэбзэгъэуцугъэу N 408-ФЗ зиlэм.

Джы а статьям къызэрэдильытэрэмкІэ, 2015-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщыублагъэу анахь лэжьэпкіэ макІэр зыфэдизэу агъэнэфагъэр сомэ 5965-рэ.

Урысые Федерацием Іофшіэнымкіэ икодекс ия 133-рэ статья къызэрэщиюрэмкіэ, мазэм къыкіоці ціыфым юф зэришІэн фэе уахътэм къыщимыгъакІэу ыкІи ипшъэрылъхэр икъоу ыгъэцэкlагъэхэу щытмэ, анахь лэжьэпкlэ макlэу къэралыгъом щагъэуцугъэм къыщыкІэнэу щытэп ащ ІукІэ-

Адыгэ Республикэм ибюджет епхыгъэ организациехэм анахь лэжьэпкіэ макіэм итынкіэ къэкіуапіэу яіэхэр: бюджетым къафитІупщырэ мылькур, предпринимательскэ ІофшІэным е нэмыкі Іофшіэнэу федэ къэзытырэм къакіэкіорэ ахъщэр. ЧІыпІэ бюджетхэм япхыгъэ организациехэм ащкІэ къэкІуапІэу яІэхэри джащ фэдэх — чІыпІэ бюджетым имылъку, предпринимательскэ Іофшіэныр ыкіи нэмыкі Іофшіэнэу федэ къэзыхыхэрэм къахэкІырэ мылъкур ары. НэмыкІхэу цІыфхэм Іофшіапіэ язытыхэрэм анахь лэжьэпкіэ макіэр къызыхахынэу щытыр ежьхэм мылъкоу яІэр ары.

Хэбзэгьэуцугьэм зэхьокІыныгьэу фэхьугьэм къызэриІорэмкІэ, хэтрэ ІофышІи (бюджетым епхыгъэхэри, нэмыкі мылъку къэкІуапІэ зиІэхэм ащылажьэхэрэми) щылэ мазэм и 1-м, 2015-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу анахь лэжьэпкіэ макіэу ратын фаер къэралыгъом ащкІэ шапхъэу щагъэуцугъэм къыщагъэкІэнэу щытэп.

(Тикорр.).

Къагъэорэ пкъыгъор джэгуалъэп!

ИлъэсыкІэ мэфэкІхэр къызыщыблэгъэрэ льэхьаным елкэхэмрэ къагьэорэ пкъыгьохэмрэ (пиротехникэмрэ) бэу ащэхэу аублагъ. Мыекъуапэ икъулыкъоу машІом зыкъимыштэным лъыплъэрэмрэ Урысыем ошіэ-дэмышіэ Іофхэмкіэ и Министерствэ и ГъэІорышІэпІэ шъхьаІэрэ яІофышІэхэм республикэм щыпсэухэрэми, ихьакІэхэми агу къагъэкІыжьы къагъэорэ пкъыгъор джэгуалъэу зэрэщымытыр, ахэр сакъынхэ зэрэфаер.

Къагъэорэ пкъыгъом игъэфедэнкІэ шапхъэу

- мэшіоустхъур зыщатіупщыщт чіыпіэр пэшІорыгъэшъэу агъэнэфэн фае;
- * жыбгъэшхо къепщэу ар атіупщы хъу-
- * мэшіоустхъум еплъыщтхэр зыдэщытыщт чіыпіэхэр гъэнэфэгъэнхэ фае. Метрэ 30 50-кіэ мэшіоустхъур зыщатіупщыщт чіыпіэм ахэр пэјудзыгъэнхэ фае:
- мэшіоустхъум итіупщын фэгъэзэгъэщтыр гъэнэфэгъэн фае. Ешъуагъэм ащ фэдэ пшъэрылъ фашіырэп;
- * зэкlагъанэ зыхъукlэ къагъэорэ пкъыгъом зытыращае, зыкіосэжькій такъйкъй 10 темышіэу ащ кіэльырыхьэхэ хъущтэп. Мэшіоустхъур дэзыфыерэм ІэпыІэгъу иІэмэ нахьышіу;
- * пкъыгъом игъэфедэнкіэ шапхъэу щыіэхэр зэрыт тхьапэм шъумышъхьахэу шъуедж ыкlи ахэм шъуадэмых;

къагъэорэ пкъыгъохэр зэпкъырахыхэ хъущтэп.

Ащ нэмыкізу, нахьыжъхэр щымытхэу зыныбжь илъэс 18-м нэмысыгъэм ащ фэдэ пкъыгъохэр къызфигъэфедэхэ;

- * ахэм апэблагъэу тутын ешъо;
- * ахэр чіадзыхэ, машіом хадзэ;
- * унэм къыщызфагъэфедэ;
- * зэкіэгъэнэгъэ пкъыгъор іэкіэ аіыгъы

Мыекъуапэ дэсхэмрэ ащ ихьакІэхэмрэ, Мыекъуапэ икъулыкъоу машіом зыкъимыштэным лъыплъэрэмрэ Урысыем ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ и Министерствэ и ГъэІорышІэпІэ шъхьаІэрэ яІофышІэхэр ИлъэсыкІэу къихьэрэмкІэ къышъуфэгушІох! Насып, псауныгъэ пытэ, щыІэкІэпсэукіэ дэгъу шъуиіэнэу, Іофшіапіэми, шъуиунэгъо кіоціи гъэхъагъэхэр ащышъушіынэу къышъуфэлъalox!

Машюм зыкъимыштэнымкю Мыекъчапэ икъэралыгъо инспекторэу С.С. ДАВЫДОВ Мыекъуапэ мэшіогъэкіосэнымкіэ икъулыкъу иинженерэу Ф.А. АУЛЪ

ЗАОМ ИВЕТЕРАНХЭМРЭ ПАТРИОТИЧЕСКЭ ПІУНЫГЪЭМРЭ

ЛІыхъужъыр яхьакіагъ

Хэгъэгум и Ліыхъужъхэм я Мафэ фэгъэхьыгъэ зэхахьэ Адыгэкъалэ иящэнэрэ гурыт еджапіэ бэмышізу щызэхащэгъагъ.

Ащ ехъуліэу кіэлэеджакіохэм хьакІэшхо къафэкІогьагь — Теуцожь районымкІэ Лъэустэнхьаблэ икІэлэ пІугьэу, Хэгьэгу зэошхом ліыгъэшхо щызезыхьагьэу, Щытхъум иорден истепенищ къызфагъэшъошагъэу, непэ Краснодар щыпсэурэ Кошаков Григорий Михаил ыкъор ары (мыр адыгэ кlал, ыцlэр Махьмуд, Гощэкъо Мыхъутарэ ыкъу).

Адыгэкъалэ къэкІоным ыпэкІэ ар Краснодар ичІыпІэ зэфэшъхьафхэми арагъэблэгъагъ, ау тыгъэгъазэм и 12-м зыныбжь илъэс 95-рэ хъугъэ лІыхъужъэу зипсауныгъэ мыхъэтэшхор ахэм ащыщ горэми кошъугъэп.

 Мыщ тадэжь сэкІожьым фэдэу сыкъэкІуагъ, — къызэсым къыІуагъ Гощэкъо Махьмудэ. — Адыгеир, Лъэустэнхьаблэ силъэныкъо кlасэх. Укъызщыхъугъэу, узщапІугъэр егъашІэм пщыгъупшэщтэп. Ащ нахь Іэшіуи, плъапіи щыіэп. Мы лъэныкъом къызызгъазэкІэ, нахь сыкъатхъэ, скІуачІэ къыхэхъо, синэюсэ цыфхэм саюкіэ, кіэлэгъур сыгу къэкІыжьы, къыткІэхъухьэхэрэр сэлъэгъух, сагъэгушІо, сыкъагъэкІэжьэуи къысщэхъу.

Къэлэ администрацием щэкъом щыпэгьокІыгьэх Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый, народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Ліыхэсэ Юрэ, ветеранхэм я Совет итхьаматэу Джэндар Мосэ, заом иветеранхэу Іэшъынэ Сэфэрбый, Чэтыжъ Исмахьилэ, Кочик-Оглы Борисэ, нэмыкІхэри.

Ящэнэрэ гурыт еджапІэм къызэсыхэм, ащ ипащэу НапцІэкъо Адамэ апэ итэу къэгъагъэхэр аlыгъхэу зэкlэри хьакІэм пэгъокІыгъэх. МэфэкІ зэхахьэр пэублэ псэлъэ кіэкіыкіэ къызэІуихыгъ къалэм иветеранхэм я Совет итхьаматэу Джэндар Мосэ. Апэ администрацием, народнэ депутатхэм, заомрэ ІофшІэнымрэ яветеранхэм, еджапІэм икІэлэегъаджэхэм, икІэлэеджакІохэм, къэлэдэсхэм аціэкіэ шіуфэс сэлам лІыхъужъым ащ рихыгъ, шіоу, дэгьоу, дахэу щыіэр къыдэхъунэу, псауныгъэ пытэ иІэнэу фэлъэlуагъ. Ащ ыуж кlэлэеджакіохэм кіэкіэу къафиіотагь Хэгьэгум и Ліыхъужъхэм я Мафэ тарихъэу пылъыр, пачъыхьэу ЯтІонэрэ Екатеринэ къыщегъэжьагъэу хагъэунэфыкІэу зэрэщытыгъэр, Совет хабзэр къызыдахым зэрагъэуцужьыгъагъэр, 2007-рэ илъэсым зэрэрагъэжьэжьыгъэр.

- Тикъэралыгьо Советскэ Союзым, Урысые Федерацием и Ліыхъужъхэр, щытхъуціэ лъапІэхэр къэзылэжьыгъэхэр щагъашІох, щалъытэх, — къы-Іуагъ М. Джэндарэм. — Ахэм ащыщ непэ тихьакІэу, тичІыпІэгьоу Гощэкъо Махьмуд. Джары Хэгъэгу зэошхом и ЛІыхъужъ адыгэхэр зэреджэхэрэр.

Ащ ыуж гущыІэр ыштагъ мы Іофым изэхэщэн кІэщакІо фэхъугъэу, Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый.

— Непэ тихьакІзу Гощэкъо

Махьмудэ зэошхом ліыхъужъныгъэу щызэрихьагъэм, пый

мэхъаджэр зэхэкъутэгъэнымкІэ ыпсэ емыблэжьэу ишІуагъэ къызэригъэкІуагъэм фэшІ имыфэшъуашэ щыІэп. Советскэ Союзым и ЛІыхъужъэу АдыгеимкІэ тиІэхэм ар ясатырэ хэт. Ахэр ары мамырныгъэ тиІэу тыпсэун амал тэзыгъэгъотыгъэхэр, — къыщиІуагъ ащ ипсалъэ. — Тиветеранхэм афэмышІапхъэ щыІэп. Зауи, гъэблэшхохэри апэкІэкІыгъ, нэмыц техакІохэр зыщыхъушІэгъэхэ, зэрапхъогъэ къэралыгъор ахэр ары зыпкъ изыгъэуцожьыгъэхэр. Ащыгъын яІагьэп, ашхыщтыр икъущтыгъэп, ау

Іэх. Тышъущэгугъы тинеущрэ мафэ жъугъэдэхэнэу, тикъалэ нахь бай, кІэракІэ шъушІынэу. Мы тихьакІэ лъапІэу Гощэкъо Махьмудэ фэдэхэм джы бэрэ уаlукlэжьыщтэп. Сыда пІомэ Советскэ Союзым и Лыхъужъхэр анахь мэкlагъэх. Щытхъум иорден илъэгэпІищ иІзу Махьмудэ нэмыкІзу Адыгеим иІэр зы нэбгыр. Джащ фэдэ ліыхъужъ непэ къытхэсыр. ШъушІэным пай: икъоджэ гупсэу Лъэустэнхьаблэ, илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, мы-

ищыкіэгьэ амалхэр зэкіэ шъуи-

рабгъу пыир тельэу тидзэкІолІхэм машІор къатырипхъанкІэщтыгъ. Ау ащ пае къымыгъанэу 1944-рэ илъэсым ибэдзэогъу мазэ и 30-м адыгэ кlaлэм паромымкІэ гьогогьуийрэ тидзэкІолІ 50, ахэм яшыхэр, пушкэхэр, щэ-гынхэр псыхъом зэпырищыгъагъэх.

1945-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 13-м псэупІэу Войшиньскэ дэжькІэ лагъымэр бэу зыщычІалъхьэгъэ шъофым, пыим мэшІуащэр къытырипхъанкІэзэ, изакъоу ихьи танк лагъымитфырэ лъэсыдзэ лагъыми-

Псыхьоу Вислэ иадырабгъу пыир телъэу тидзэкІолІхэм машІор къатырипхъанкІэщтыгъ. Ау ащ пае къымыгьанэу 1944-рэ илъэсым ибэдзэогьу мазэ и 30-м адыгэ кІалэм паромымкІэ гьогогьуийрэ тидзэкІолІ 50, ахэм яшыхэр, пушкэхэр, щэ-гынхэр псыхьом зэпырищыгьагьэх.

жъобгъу щыфагъэуцугъ. УтэгъэлъапІэ Махьмуд, шъхьащэ пфэтэшІы. Бэрэ ташъхьагъ уитынэу тыпфэлъаlo.

А гущыІэ фабэхэр риІохэзэ, тыгъэгъазэм и 12-м ыныбжь илъэс 95-рэ зэрэхъугъэм фэшІ фэгушІуагъ, шІуфэс тхылъыр, нэпэеплъ шІухьафтыныр риты-

ЗэкІэ зажэщтыгьэхэ лІыхъужъым гущыІэр нэсыгъ. Ар мыгуІэу, адыгэбзэ къабзэкІэ мэфэкІ зэхахьэм къекІолІагъэхэм къафиlотагъ зэо гъогоу ыкІугъэр зыфэдэр, бгъэхэлъхьэ лъапІэхэр къызкІыратыгъэхэр. 1939-рэ илъэсым дзэм къулыкъу щихьынэу ащагъ. Фин заоми хэлэжьагъ. Бэрэ пэмыпшІырэ къыгъотхи, къыхихи, ыгъэкІодыгьэх, упхырыкІынэу гъогу щафишІи, шхончэо дзэкІолІхэр ригъэкІуагъэх. Ащ фэшІ Щытхъум иорденэу ятІонэрэ лъэгапІэр зиІэр къыфагъэшъошагъ.

1945-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ и 17. Пыим губгъо гъогоу танкхэр зэрыкІощтыр лагъымэхэмкІэ къызэхидыхьагъэу тидзэхэр ыгъакІохэрэп, шъофым ихьэхэрэм щэр къатырепхъанкІэ. Мыщи адыгэ кІалэм лІыгъэ щызэрихьагъ. Ыпсэ емыблэжьэу танк лагъымэ 37-рэ, лъэсыдзэ лагъымэ 18 чІыгум къыхихи, ыгъэкІодыгъэх, танкхэм гъогур къафызэІуихыгь. Ащ фэшІ СССР-м и Апшъэрэ Совет и Президиум иунашъокіэ 1945-рэ илъэсым ижъоныгъокІэ мазэ и 31-м Щытхъум иорденэу апэрэ лъэгапІэ зиІэр къыратыгъ.

МэфэкІ зэхахьэм Гощэкъо Махьмудэ фэгъэхьыгъэ гущыІэ фабэхэр къыщијуагъэх народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Лыхэсэ Юрэ: «Тызэрэпіукіагьэр тигуапэ, тыщэіэфэ ар тщыгъупшэнэп. Сэри, тидепутатхэми, зэкІэ тикъэлэдэсхэм ацІэкІи «тхьауегъэпсэу» осэlо уахътэ къыхэбгъэкІи укъызэрэтхэхьагъэм фэші. Тикіэлэеджакіохэр бгъэгушІуагъэх, къафэпІотагъэхэр ащыгъупшэщтэп. Опсэу, отхъэжь».

Заом иветеранхэу Іэшъынэ Сэфэрбыий, Чэтыжъ Исмахьили, Кочик-Оглы Бориси янахьыжъ дзэкІолІ лІыхъужъ зэрэрыгушхохэрэр къаlуагъ. Ежьхэри а лъыгъэчъэ заом хэлэжьагъэх, тирайон нэмыц техакІохэр изыфыжьыгъэхэм ахэтыгъэх. Іэшъынэ Сэфэрбый кіэлэкіэ дэдэу заом имашіо пэхьагъэхэм ащыщыгъ, Гощэкъо Махьмудэ игъусэу 2010рэ илъэсым ТекІоныгъэм и Парадэу Москва щыІагъэм рагъэблэгъэгъагъэх. Ахэми заом илъэхъан къинэу алъэгъугъэр кІэлэеджакІохэм къафаІотагъ, дэгьоу еджэнхэу, къалэм хэхъоныгъэ рагъэшІынэу къафэлъэlуагъэх.

— УкъызэрэтфэкІуагъэр, тикІэлэеджакІохэм узэраІукІагьэр тиеджапІэ итарихъ хэхьащт, икІ эухым Гощэкъо Махьмудэ зыфигъазэзэ ријуагъ ящэнэрэ еджапІэм идиректорэу НапцІэкъо Адамэ. — Тхьауегъэпсэу, Тхьэм бэгъашІэ уешІ.

Іэшъынэ Сэфэрбый кІэлэкІэ дэдэу заом имашІо пэхьагьэхэм ащыщыгь, Гощэкьо Махьмудэ игъусэу 2010-рэ илъэсым ТекІоныгъэм и Парадэу Москва щы Гагьэм рагьэблэгьэгьагьэх.

къызэкІэкІуагъэхэп, агу агъэкІодыгъэп, щыІэкІэ нэфынэр тфагъэпсыгъ.

Джы непэ тэ тызщыкІэрэ щыІэп, — лъигъэкІотагъ Хьатэгъум ипсалъэ. — Къытфэнэжьыгъэр дэгъоу теджэныр, тылэжьэныр, тикъэралыгьо ибаиныгъэ хэдгъэхъоныр, тинахьыжъхэр дгьэльэпІэнхэр, ахэм ялъагъо тырыкІоныр ары. Ащ фэшІ шъо, тикІэлэеджакІохэм, льэу Хэгьэгу зэошхори къежьагъ. Ащ иапэрэ мафэ къыщыублагъэу аухыфэ ахэтыгъ. Щэгьогогьо къауlагь, ау инасып къыубытызэ фронтым lyхьажьыщтыгь.

Щытхъум иорденэу ящэнэрэ лъэгапІэр зиІэр къызщыратыгъэр Польшэр ары. А лъэхъаным я 21-рэ гвардейскэ инженернэ-сапер батальоным исаперыгъ. Псыхъоу Вислэ иады-

НЭХЭЕ Рэмэзан.

◆ «ТЕЛЕФОН ЗЭПХЫНЫГЪЭ ЗАНКІЭМ» ТЕТЭУ

УпчІэ пстэуми ІупкІэу джэуап аритыжьыгъ

2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 16-м республикэ гъэзетхэу «Адыгэ макъэмрэ» «Советскэ Адыгеимрэ» ягъэзетеджэхэм апае «телефон зэпхыныгъэ занкІэ» дашІыгъагъ ПенсиехэмкІэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щы-Іэм ипащэу, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатэу Къулэ Аскэрбый. Республикэм щыпсэухэрэм амал яІагь занкІэу А. Къулэм къыфытеонхэшъ, зыгъэгумэкІыхэрэ упчІэмэ яджэуапхэр рагьотылІэжьынхэу. КъэІогъэн фае зэкІэми афэчэфэу зэрапэгъокІыгъэр, джэуапхэр ІупкІэу зэраритыжьыгьэхэр, илъэсыкІэу къакІорэм пае зэкІэми зэрафэгушІуагъэр.

Пенсиехэр ятыгьэнхэм ехьылІэгъэ Іофыгъохэр нахьыбэрэ зытегущыІэхэрэмэ ыкІи зигъо дэдэу Адыгеим щыгъэпсыгъэмэ ащыщых, сыда пюмэ цыфхэм янахьыбэм яшІоигъоныгъэмэ ар алъэІэсы, материальнэ зыпкъитыныгъэ шыlакlэ яІэным исоциальнэ шэс шъхьа-Іэу щыт.

ЫпшъэкІэ къыщытІуагьэр къыгъэшъыпкъэжьэу, Къулэ Аскэрбый икабинет телефон макъэр зы сыхьатым къыкІоцІ щызэпыугъэп, зэкІэми упчІэ зэфэшъхьаф яІзу къытеощтыгъэх. Ахэм шъуащытэгъэгъуазэ.

сэмышіэфэкіэ зы мэфэ

стажи силі иіагъэп...

Джэуап: Пенсиехэм яхьылІэгъэ хэбзэгъэуцугъэу джы агьэфедэрэм зэригьэнафэрэмкіэ, кІэлэцІыкІур зыІыгъыжьынэу щытыгъэу зидунай зыхъожьыгъэм страховой стаж иІэгъэимыlагъэм елъытыгъэу кlэлэціыкіум Іофшіэнымкіэ пенсие е социальнэ пенсие фагъэуцу.

ЩымыІэжь уишъхьэгъусэу страховой стаж зимы агъэм ыкІи Іоф ымышІэу зидунай зыхъожьыгъэм къыкІэныгъэ кІэлэцІыкІум ыныбжь илъэс 14 охъуфэкіэ ифэіо-фашіэхэр зезыхьэхэрэм зыІыгъыжьыщтыр зэримы|эжьым телъытэгъэ пенсие фагъэуцу.

Ау о уил зы мэфэ закъуи стаж иІагьэпышь, зыІыгьыжьыщтыр зэримы зжьым телъытагъэу Іофшіэнымкіэ пенсие пфагъэуцуным ифитыныгъэ о уиІэп. О кІэлэцІыкІур зыІыгьыжьынэу щытыгьэм уришъхьэгъусэу щытыгъэу ыныбжь илъэс 14 охъуфэкіэ кіэлэціыкіум ифэюо-фашіэхэр зеохьэхэшъ, гухэкІ нахь мышІэми, социальнэ пенсие пфагъэуцунэу щытэп.

– Лэжьапкіэ имыгъусэу зыгъэпсэфыгъо піальэхэр бэрэ сэ alысхынхэ фaev мэхъу. Пенсиеу

сфагъэуцущтымкІэ ащ иягъэ къысэкІыжьыщта?

Джэуап: Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые Федерацием Іофшіэнымкіэ ипенсиехэм яхьылІагь» зыфиюу номерэv 173-ФЗ зытетэу 2001-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м къыдэкІыгъэм зэригъэнафэрэмкіэ, Іофшіэнымкіэ пенсиер ІахьитІоу зэхэт: страховоеу ыкІи зэІугъэкІагъэу. Мыщ дэжьым ІофшІэнымкІэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием истраховой Іахь къалъытэ зыхъукІэ къыдалъытэ цІыфым ІофшІэн къезытырэм фитыгъэ страховой ахъщэр зэхэубытагьэу зыфэдизыр ыкІи страховать шІы-счетхэм 2002-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу тынхэр зэрарагьэхьэгьэхэ шІы-

ЛэжьапкІэ имыгъусэу отпуск узыщыІэгъэ пІалъэм страховой тынхэр къыпфыхапъытагъэхэп ыкІи пшъхьэ телъытэгъэ счетым тынхэр рагъэхьагъэхэп. Джащ фэдэу пенсиемкІэ фитыныгъэу уиІэхэр агъэунэфыхэ зыхъукІэ, зызыбгъэпсэфыгъэ палъэхэр страховой стажым халъытэхэрэп. Арышъ, лэжьапкІэ зимыгъусэ зыгъэпсэфыгъо пІальэхэр нахьыбэрэ бгьэфедэхэ къэс пенсиер нахь мэ-

2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу пенсиехэр къызэралъытэхэрэ шіыкіэм зэхэгъэуцуакіэу иІэр агъэфедэ. КъысапІо сшіоигъу сыд фэдэ пенсия сфагъэуцущтыр ыкІи сыда ар къызыхахыщтыр?

Джэуап: 2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэv «Іофшіэнымкіэ пенсие» зыфающтыгъэр зэрахъокыгъ ыкІи пенсие формулакІэм тетэу пенсиехэр агъэуцух.

2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ІофшІэнымкІэ ныбжьым тельытэгьэ пенсием, сэкъатныгъэм пае пенсием ыкІи зыІыгъыжьыщтыр зэрямыІэжьым пае пенсием ачыпіэкіэ къыкіэпъыкІорэ пенсиехэр агъэуцух: ныбжьым телъытэгъэ страховой пенсиер, сэкъатныгъэ зэриІэм пае пенсиер, зыІыгъыжьыщтыр зэримы Іэжьым пае пенсиер.

<u>Пенсиеу агъэуцущтымкіэ</u> мэхьанэ шъхьаІэ зиІэу щыт-

официальнэу цІыфым къыратыгъэ лэжьапкІэр зыфэди-

зэпымыугъэ страховой стажэу иІэр;

— пенсием зыкІорэ ныбжьыр (ыныбжь къызэрэсыгъэм лъыпытэу арегьэгьэуцуа е нахь кlасэ ышlызэ пенсием макlya);

сыем тыкъэкожьыгъ, сэ урысые гражданствэ сиі, 2015-рэ илъэсым игъэтхапэ сыныбжь илъэс 55-рэ мэхъу. Урысыем пенсие къыщысатыным сыщыгугъын слъэкіыщта?

Джэуап: Илъэс 50 зыныбжьым джы агъэфедэрэ хэбзэгъэуцугъэмкІэ нахь пасэу ІофшІэнымкІэ пенсие фагъэуцун алъэкІышт кІэлэцІыкІуитф е нахьыбэ бзылъфыгъэм къыфэхъугъэмэ ыкІи аныбжь илъэси 8 охъуфэкІэ ыпІугъэхэмэ, страховой стажэу иІэр илъэс 15-м къыщымыкІэмэ. ЗыцІэ къесІогъэ шапхъэхэм ащыщ горэ о уиІэхэм къащэкІэмэ, страховой пенсие пфагъэуцуным ифитыныгъэ уиІэп, Федеральнэ хэбзэгъэуцугъакІэу «О страховых пенсиях по достижении 55 лет» зыфиlоу номерэу 400-ФЗ зытетэу 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м аштагъэм ишапхъэхэм атегъэпсыкІыгъэу страховой стажэу уиІэр илъэси 6-м къыщымыкІэмэ ыкІи нэбгырэ телъытэ коэффициентыр 6,6-м нахь мымакІэмэ, пенсие пфагъэуцущт.

Джэуап: Klyaчlэ зиlэ хэбзэгъэуцугъэм тетэу тэ Іоф тэшІэ. Ащ зэригьэнафэрэмкІэ, ны (унэгъо) мылъку етыгъэным ифитыныгъэ иІ унагъоу 2016-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 10-м нэсыфэкІэ ятІонэрэ е ащ къыкІэлъыкІорэ сабый къызыфэхъугъэм. Ны (унэгъо) мылъкум пІэльэ гьэнэфагьэ иІэу щытэп.

ЗыгорэкІэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокІыныгъэхэр фэхъухэмэ, къэбарлъыгъэІэс амалхэмкІэ тэ зэкІэми макъэ ядгъэІущт.

Джэуап: Урысые Федерацием и Президент кІэтхагъ Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ 2015-рэ илъэсымкІэ ыкІи агъэнэфэрэ пальэу 2016 — 2017-рэ ильэсхэмкІэ ибюджет ехьылІагъ» зыфиюрэм. 2015-рэ илъэсым апэрэу страховой пенсиер, формулакІэм тетэу коэффициентым уасэу иІэр къыдалъытэзэ, пенсиер агъэнэфэшт.

2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулІэу ар сомэ 64,1-рэ мэхъу. ПенсиехэмкІэ фондым ибюджет къыщыдальытагь 2015-рэ илъэсым мэзаем и 1-м коэффициентыр проценти 7,5-у индексацие зашіыкіэ ащ хъарджэу къытыщтыр. Арэу щытми, пенсиехэр индексацие ашІыщтых 2014-рэ илъэсым потребительскэ уасэхэм къазэрэхэхъогъэгъэ шъыпкъэм тегъэпсыкІыгъэу.

ЗэмыхъокІзу гъэпсыгъэ тынхэр 2015-рэ илъэсым мэзаем и

1-м индексацие ашІыщтых 2014-рэ илъэсым потребительскэ уасэхэм къазэрэхэхъогъэгъэ шыкІэм тегъэпсыкІыгъэу.

2015-рэ илъэсым имэлылъфэгъу и 1-м социальнэ пенсиехэр индексацие ашІыщтых пенсионерыр псэун ылъэкІыным фэшІ ахъщэ анахь макІэу ищыкІэгьэщтыр зыфэдизым ииндексэу агъэнэфагъэм тегъэпсыкІыгьэу. Ар процент 11,9-м нахь мэкІэщтэп.

ПенсиехэмкІэ фондым 2015-рэ илъэсым ибюджет зэригъэнафэрэм тетэу 2015-рэ илъэсым имэлылъфэгъу и 1-м мазэ къэс аратырэ ахъщэ тыныр (ЕДВ-р) проценти 5,5-у индексацие ашІыщт.

— 1985-рэ илъэсым къулыкъур Мые́къуапэ щихьынэу къагъэкІожьыгъэгъэ дзэ къулыкъушІэм сыришъуз, ситрудовой книжкэ дэтхагъ дзэ къулыкъушіэм сызэришъхьэгъусэр. Пенсиехэмкіэ фондым и ГъэІорышІапІэу Мыекъуапэ дэтым къыщыcalyaгъ сишъхьэгъусэ тыди къызэрэщыдэскіухьагъэр къэзыушыхьатырэ справкэ ясхьыліэн фаеу. Сишъхьэгъусэ ифэшъошэ справкэ къыхьыгъ, ау ар

Джэуап: Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысыем ІофшІэнымкіэ ипенсиехэм яхьыпіагь» зыфијоу номерэу 173-ФЗ зытетэу 2001-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м къыдэкІыгъэм ия 11-рэ статья ипунктхэу 2,1-м зэрагъэнафэрэмкІэ, пстэуми афэдэу страховой стажым хэхьэ дзэ къулыкъушІэхэм ягъусэхэу дзэ къулыкъур контракт шІыкІэм тетэу ІофшІэн къызыщыгъотыгъуаеу щыт чІыпІэхэм зэращахьыгъэр, ау илъэси 5-м нахь мыбэу ар страховой стажым халъытэ.

сІахырэп. Къызгурыгъа-

Іоба сызэрэзекіон фаер.

ПенсиехэмкІэ фондым и Административнэ регламент ия 77-рэ пункт зэригъэнафэрэмкІэ, цыфхэм пенсие афэгьэуцугьэным фэшІ лъэІу тхылъхэр аІыхыгъэнхэм ыкІи тхыгъэнхэм ехьылІэгъэ къэралыгъо фэloфашІэу УФ-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ ыкІи социапьна хахъоныгъамкіа и Министерствэ номерэу 1521 зытетэу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 12-м къыдигъэкІыгъэм къызэриюрэмкіэ, дзэ къулыкъушІэхэм яшъхьэгъусэхэр ягъусэхэу дзэ къулыкъур ІофшІэн къызыщыбгъотын умылъэкІыщтым зэрэшахьыгъэр къэушыхьатыжьыгъэным фэшІ дзэ частьхэм, дзэ комисссариатхэм формэ гъэнэфагъэм — гуадзэу N 4-м тетэу — къаlахын фае.

– Пенсиер чІыфэт учреждениемкІэ къытаты. Ащ пае тшІэмэ тшІоигъуагъ 2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ тефэрэ пенсиер къызытлъагъэ і эсыщтыр.

Джэуап: Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд и Правление пенсиехэр алъызыгъэІэсыхэрэ организациехэм ипальэм ехъулюч ятыгьэнхэм фэшІ ахъщэр зэралъагъэІэсыщт шІыкІэм ехьылІэгъэ унашъо ышІыгь. 2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ телъытэгъэ пенсиехэри. социальнэ тынхэри чІыфэт учреждениехэм 2014-рэ илъэсым итыгъэгъазэ алъагъэІэсыщтых. Арышъ, зэкІэри игъом къышъу-ІукІэщт.

— Сыпенсионер. Пенсиер Мыекъуапэ къыщысаты, ІофшІэнымкіэ стажышхо сиІ. ХэбзэгъэуцугъакІэу аштагъэм тегъэпсык ыгъэу Іофшіэнымкіэ стажэу си эр къыдалъытэзэ сипенсие хэплъэжьыщтха?

Джэуап: Кіуачіэ зиіэ хэбзэгъэуцугъэм тегъэпсыкІыгъэу лэжьэпкІэ анахь иным ыкІи стаж анахь инэу процент 75-м атегьэпсык ыгьэу пенсиер пфагьэуцугь. Федеральнэ хэбзэгьэуцугъэу «Страховой пенсиехэм яхьылІагъ» зыфиюу номерэу 400-ФЗ зытетэу 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 12-м аштагъэм ыкІи 2015-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кІуачІэ зиІэ хъущтым ІофшІэнымкІэ стажыр къыдалъытэзэ афагъэуцугъэ пенсиехэр къэлъытэжьыгъэнхэу ыгьэнафэрэп. Ау хэсэгьэунэфыкІы 2015-рэ илъэсым имэзае и 1-м страховой пенсиехэр проценти 7,5-у индексацие ашІынхэу зэрагъэнэфагъэр.

Джэуап: Адыгэ Республикэм и Законэу «Унагьор, ныр, тыр, кІэлэцІыкІур къэухъумэгьэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 1994-рэ илъэсым Іоныгъом и 28-м аштагъэм республикэ бюджетым къыхагъэкІызэ лъфыгъабэ зиІэ унагъохэм афагъэуцу зэтыгъо ахъщэ тынэу сомэ 5000 ящэнэрэ сабыир 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ыуж къэхъугъэмэ е ыужыкІэ къэхъугъэхэм (апІужьынэў авахыгьэм) апае. Ащ фэдэ амал ыпэкІэ умыгъэфедэгъагъэмэ, узыщыпсэурэ чІыпІэм цІыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкІэ къулыкъоу щыІэм зыфэбгъэзэн фае.

Къэзытхыжьыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый. **О** ЦІЫФЫМРЭ ГЪАШІЭМРЭ

Ишіушіагъэкіэ агъэлъапіэ

Шапсыгъэ къоджэ ціыкіоу Псэйтыку щапіугъзу, Краснодар краишхом ізнэтіз инхэр щызиіагъзу Ахэджэго Мурат ціыфхэм ащыгъупшэрэп, ыціз дахэу къыраіо, ищытхъу аізты. Ащ ишыхьат кізлэ шіагъоу игъонэмыс хъугъэм фэгъэхьыгъз шізжь пчыхьэзэхахьзу Афыпсыпз культурэм и Унэ щыкіуагъэр.

Культурэм, медицинэм, гъэсэныгъэм яlофышlэхэр, чlыпlэ зэфэшъхьафхэм къарыкlыгъэ хьакlэхэр пчыхьэзэхахьэм хэлэжьагъэх. Муратэ икlэлэцlыкlугъо илъэсхэм къащегъэжьагъэу иаужырэ мафэхэм анэсэу щыlэныгъэ гъогоу къыкlугъэм lофтхьабзэр зезыщэхэрэр къытегущыlагъэх.

ЛІымрэ шъузымрэ зэфагъэуцурэр яхабз

Ахэджэго Муратэ ятэу Казбек Адыгэ къэралыгьо кІэлэегъэджэ институтым ифизикэхьисап факультет къыухыгъэу Мыекъуапэ щылажьэщтыгъ. Янэу Луизэ а институт дэдэм филологиемкІэ ифакультет иаужырэ курс щеджэщтыгъ. Мурат 1962-рэ илъэсым Мыекъуапэ къыщыхъугъ. «ЛІымрэ шъузымрэ зэфагъэуцурэр яхабз» elo адыгэ гущыІэжъым. Казбек Псэйтыку щыщ, Луизэ Гъобэкъуае щыпсэущтыгъэ Уджыхъу Юсыф иунагъо къихъухьагь. Мыекъуапэ зэшъхьэгъусэхэр бэрэ дэсынхэу хъугъэп, Псэйтыку къэкІожьых, чІыпІэ еджапІэу N 18-м ясэнэхьаткіэ Іоф щашіэу аублэ. Казбекрэ Луизэрэ сабыипл зэдапlугъ, зы кlалэрэ пшъэшъищрэ: Мурат, Саид, Зарем, Замир. Къиныгъэ ящы акіэ зэшъхьэгъусэхэм. Гуащи, пщыкъохэри, пщыпхъухэри нысэм иІагъэх, охътэ гъэнэфагъэкІэ еджапіэм укіон фэягъ... УзэгурыІоу, зэдебгъаштэу, узэфэгумэкІыжьэу Іоф зэдапшІэмэ, лъэу уиІэр щыІэныгъэм щыпхырыощы. Ащ тетэу ящы ак Іэ агъэпсыгъ зэшъхьэгъусэхэм: мыр о уиюфшіэн, модрэр сэ сиюфшіэн амыюу зэкіэ зэдагъэцэкІагъ, къоджэдэсхэм закъыщарамыгъанэу лэжьагъэх, ясабыйхэм япІун-лэжьын ащыгъупшэу уахътэ къыхэкІыгъэп.

ЕджапІэр дунай шіагъу

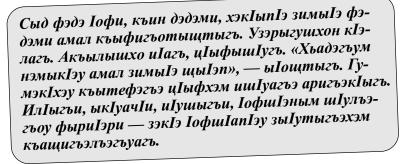
Нымрэ тымрэ жьы дэдэу къэтэджыхэзэ, унэгъо хъызмэт Іофшіэнхэр хагъэкіхэти, Іофышіэ кіощтыгъэх. Мафэ горэм дэхэціыкіоу ыфапи, ным Мурат еджапіэм зыдищагъ. Ащ къыщилъэгъугъэхэр гъэшіэгъоны къыщыхъугъэх, ягъу-

нэгъу ежь илэгъу кlэлэцlыкlухэм къафиlотэжьынхэу икъугъ. Ицlыкlугъом къыщегъэжьагъэу нымрэ тымрэ акlырыплъыным, щысэ атырихы-

ным Мурат есэгьагь. Янэ-ятэ-хэр зыщылэжьэхэрэ еджапіэм щыбзэджэныр, дэеу еджэу ыціэ щыраіоныр емыкіоу зэрэщытыр кіэлэціыкіум къыгурыіо-щтыгьэ. Апэрэ классым къышегьэжьагьэу «тфы» нэмыкі предметхэмкіэ иіагьэп. Иапэрэ кіэлэегьэджагьэу Хыдзэлі (Устэкъу) Хъарыет Юсыф ыпхъум

тым ипсэолъэшІ факультет Краснодар дэгъоу къыщиухыгъ. Нэужым Пшызэ къэралыгъо университетыр, Іоф ышІэзэ, къеухы. Бэ темышІзу ученэ степень къыратынышъ, шІэныгъэлэжь хъуным пае научнэ ушэтынхэр ешІых, техникэ шІзныгъэхэмкІэ кандидат мэхъу.

Муратэ иІофхэр псынкІэў

мары къыІотэжьырэр: «Еджэным ылъэныкъокІэ, ишэн-зекІуакІэхэмкІэ классым исхэм Мурат къахэщыщтыгъ. Анахь еджэкІо дэгъоу езгъэджагъэмэ ащыщ. Рэхьатэу, темыгупшысыкІзу темакІзу къэсІуатэрэм едэІути, къызыгуригъа-Іощтыгъ, унэ гъэцэкІэнхэм Іоф адишІэ хъумэ къин къыщыхъущтыгъэп, охътабэ атыригъэкІуадэщтыгъэп. Дышъэ медалькІэ Псэйтыку гурыт еджапІэр къыухыгъагъ».

Заводым идиректор

Ахэджагомэ якlалэ сэнэхьатэу къыхихыщтыр теубытагъэ иlэу ыгъэунэфыгъахэу щытыгъ: технологическэ университе-

лъэкІуатэх: Кропоткин дэт псэольэш предприятие иным прорабэу Іофшіэныр щеублэ, етіанэ ащ директор шъхьа!э фаш!ы. Шъыпкъэр пІон хъумэ, ны-тыхэр а уахътэм гумэкІыгъагъэх: Муратэ яапэрэ сабый, джыри ныбжьыкі, Іофшіэпіэшху пащэ зыфашІыгьэр, нэбгыришьэ пчъагъ заводым щылажьэрэр, нэмык! Іофшіапіэхэри ащ епхыгъэх. ЦІыфхэм уагурыІоныр ыкІи къыбгурыІонхэр, рабочхэм зы бын фэдэу зэдаштэу Іоф зэдашІэным иамалхэр къыхэхыгъэнхэр, Іофшіэкіакіэм ишъэфхэр къэгъотыгъэхэу гъэфедэгъэнхэр псынкаагъоу зэрэщымытыр директор ныбжьыкІэм ышІэштыгъ. Охътэ кІэкІым къыкІоцІ отделхэм япащэхэр игъусэхэу заводым изытет зэригъэшІагъэ. Ащ зи узыгъэ-

гушіон хэльыгьэп, тыдэкіи зэщыкъуагьэу, зэгорэм предприятие пэрытэу щытыгьэр зэхэтэкьоным нэсыгьагь. Кіыхьэлыхьэ зыримыгьэшіэу Муратэ игухэльхэм афежьэ, тіэкіутіэкіоу іофхэр зыпкъ иуцожыхэу еублэ. Заводым къытырэ продукцием, псэольэшіыным язытет хэхъуагь. Директорыкіэм дахэкіэ ыціэ къыраіоу, ащ дакіоу лъытэныгыи къыфашізу еублэ.

ИщыІэныгъэ зэхъокІыныгъэ фэхъу

ІэнатІэу зыфагъэзагъэр ыгу рихьыгьэу, егугьоу Іоф ышІэзэ, кlалэм ищыlэныгъэ зэхъокlыныгъэ фэхъугъ. Ежьыми гу лъимытэу, арэущтэу хъущтыми ымышІэу политикэм хэщагъэ мэхъу, къэлэ Советым идепутатэу хадзы, Кропоткин къэлэ Думэм пащэ фэхъу. 1996 — 2001-рэ илъэсхэм а ІзнатІэр зэрехьэ. Нэужым краим иадминистрацие рагъэблагьэ, ІэнэтІакІэ къыраты, ипшъэрылъхэр зэрифэшъуашэу ыгъэцакІэхэзэ, къэбарлъыгъэІэс амал жъугъэхэм яюфшІэн фэгъэзэгъэ край департаментым пащэ фашІы. Джащ тетэу ІэнэтІэ лъэоянэхэм дащаезэ, шапсыгъэ кlалэр Краснодар краим игубернатор игуадзэ хъу-

Іоф ціыкіум къыщежьэ

Хышхом лъапсэу иІэхэр псыхъо ціыкіубэу хэлъэдэжьхэрэр арых. Арышъ, Іоф ціыкіухэр пыдз пшІы хъущтэп. Ар дэгъу дэдэу Муратэ къыгуры-Іуагъэу щытыгъ. Іоф пстэуми ІункІыбзэІухэу афэхъужьырэр амал-къулаир ары. Іофыр лъызыгъэкІуатэрэр цІыф Іушхэр, гумыпсэфхэр, лІыгъэ зыхэлъхэр, зиюфшіэн шіу дэдэ зылъэгъухэрэр ары. А шэн пстэури зэlугъэкlагъэхэу хэлъыгъэх Мурат. Сыд фэдэ Іофи, къин дэдэми, хэкІыпІэ зимыІэ фэдэми амал къыфигъотыщтыгъ. Узэрыгушхон кІэлагъ. Акъы-

Краснодар краим цІыф льэпкъ зэфэшъхьафи 120-м нахьыбэ щэпсэу. ЩыІакІэмрэ политикэмрэ зэблэуныгъэ ямы-Іэу, зыпкъ итхэу щыгъэпсыгъэнхэм мэхьанэшхо иІэу щыт. Край кІоцІ политикэм иІофшІэн акъылыгъэ хэлъэу зэрэзэхэщагъэм ишІуагъэкІэ, зэкъошныгъэм ыкІи зэдэІэпыІэжьыныгъэм алъэныкъокІэ зэфыщытыкІэ дэгъухар яІэхэу хъугъэ. Краснодар дэтхэ адыгэ Унэм ыкІи Адыгэ Хасэм яІофшІэнхэри зэрифэшъуашэу зэхащагъэх.

ШІэныгъэлэжь цІэрыІоу Краснодар щыпсэурэ Хьагъур Айтэч къызыхъугъэ мафэр игъэкІотыгъэу къалэм щыхагъэунэфыкІыгъ. Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр краимрэ республикэмрэ зэгъусэхэу зэшІуахых. Ахэм кІэщакІоу яІэхэр край кІоцІ политикэр зезыхьэхэрэр арых. А лъэныкъомкІэ, кадрэхэм якъыхэхынкІэ, Муратэ Іофэу ышІагьэр бэдэд. Урысыем и Президентыгъэу Дмитрий Медведевым Муратэ Зэкъошныгъэм иорден къыфигъэшъошагъ.

Мыщ фэди къыхэкlэу хъугъэ. Къалэу Новороссийскэ мэр щыхадзынэу щытыгъ, ау зы куп горэм Іофхэр къызэщигъакъощтыгъэх, иягъэ лъэшэу къыгъакlощтыгъэ. Краим ипащэхэм нэбгырэ заулэ къалэм агъэкlогъагъ, ау зэхъокlыныгъэ Іофым фэхъущтыгъэп. Нэужым губернаторым Муратэ къалэм зегъакlом, бырсыр гори щымыlэу, край администрацием ипащэхэм цыхьэ зыфашlырэ лlыр хадзыгъ.

Охътэ кІэкІым къыкІоцІ краим игубернатор икомандэ ІэнэтІэшхо Муратэ къыщыратыгъагъ. Ар къызыхэкІыгъэр ежь ышъхьэкІэ шІуагъэу хэлъхэр ары: акъылышІуагъ, гупцІэнагъ, шэн зэтеубытагьэ иlагь, гущыlэ щхэнхэр, сэмэркъэухэр ышІыщтыгъэх. ГущыІэгъу уфэхъункІэ фэдэ щыІагъэп. КІэлэ шІагъом идунай зихъожьыгъэм илъэс заулэ тешІагъэми, краим ипащэхэми, ежь зышІэщтыгъэхэми ащыгъупшэрэп, агъэлъапІзу ыцІз къыраю, ишушагъэхэм уасэ афашІы.

Шэжь пчыхьэзэхахьэм къыщыгущыІагъэх Муратэ иапэрэ

«Еджэным ыльэныкьокІэ, ишэн-зекІуакІэхэмкІэ классым исхэм Мурат къахэщыщтыгь. Анахь еджэкІо дэгьоу езгьэджагьэмэ ащыщ. Рэхьатэу, темыгупшысыкІэу темакІэу къэсІуатэрэм едэІути, къызыгуригьаІощтыгь, унэ гьэцэкІэнхэм Іоф адишІэ хьумэ, къин къыщыхьущтыгьэп, охътабэ атыригьэкІуадэщтыгьэп. Дышъэ медалькІэ Псэйтыку гурыт еджапІэр къыухыгьагь».

лышхо иlaгь, цlыфышlугь. «Хьадэгъум нэмыкіэу амал зимыіэ щыІэп», — ыІощтыгь. ГумэкІхэу къытефэгъэ цІыфхэм ишІуагъэ аригъэкІыгъ. ИлІыгъи, ыкІуачІи, иІушыгъи, ІофшІэным шІулъэгьоу фыријэри — зэкіэ ІофшІапІэу зыІутыгъэхэм къащигъэлъэгъуагъ. Аужырэ илъэсхэм край кІоцІ политикэ Іофхэр зэшІуихыщтыгъэх. Ащ анахь зэпхыныгъэ-зэде эжьныгъэ зыдыриlагъэхэр зэкlэ хабзэм икъутамэхэр, хэбзэухъумэкІо къулыкъухэр, къэбарлъыгъэ Іэс амал жъугъэхэр, политическэ партиехэр, обществен нэ организациехэр

кІэлэегъаджэу ХыдзэлІ (Устэкъу) Хъарыет, Шапсыгъэ къоджэ зэхэт псэупІэм иадминистрацие ипащэу КІакІыхъу Ахьмэд, культурэм иІофышІэу Шъаукъо Сулыет, Мурат ехьылІэгъэ тхылъыр зытхыгъэ Рунов Владимир, ахэм анэмыкІхэри. Муратэ фэгъэхьыгъэу чІыпІэ усакІохэм атхыгъэмэ къяджагъэх, икІэсэгъэ орэдхэр къаІуагъэх.

ХЪУЩТ Щэбан. Сурэтхэм арытхэр: Ахэджэго Мурат; Муратэ июф-шыгъухэр игъусэхэу Текюныгъэм и Мафэкіэ Краснодар краим иветеранхэм афэгушю.

🔷 къоджэ щыіакі

ЧІыгум ешіушіэрэм гухахъо ешхыжьы

ЧІыгум нахь баиныгъэшхо щымыІэу плъытэн плъэкіыщт. Ары ціыфыр щыіэ зыхъугъэм къыщыублагъэу чІыгури, ащ ичІышъхьэшъо ыкіи ичіычіэгъ баиныгъэхэри зыкіызэтырахыхэрэри, зэо-банэхэр ащ къызыкіызыдихьыхэрэри.

Нафэ, хэгъэгубэмэ чІыгур ямакІ, афикъурэп, пшэхъуалъэхэр къызэбэкІыхэрэри ахэтых. Ахэм афэдэхэм чІыгум осэшхо фашІы, фэсакъых, егугъух, ар зэрифэшъуашэу агъэфедэ, анаІэ тетэу дэлажьэх. ЧІыгур бысымгощэ хьалэлым фэд, шІуагъэ хэлъэу зэкІэ иІэр цІыфым къыритыным фэхьазыр, дэгьоу удэзекІомэ, дэгьоу къыбдэзекІожьыщт, иІэм анахьышІумкІэ къыотэщт. Чіыгур зимакІэм ар егъэфедэ акъылыгъэ фыријэу, зэкіэ ищыкіагъэхэр регъэгъотых, къытын ыльэкІыштым зэрэхигьэхьощтым тетэу дэлажьэ. Адэ тэры? Къэралыгъо ыкІи унэе чІыгухэр тихъоих. Тэрэзэу ахэм тадэзекІуа, икъоу тэгьэфедэха?

Техникэм бэ елъытыгъэр

Чыгур бысымыгъэ хэлъэу зымылэжьхэрэм аІон агъоты, ушъхьагъу бэкlae ашlы, техникэ ямыlэу alo. Ахэм афэдэ гущыlэхэр зышlырэмэ техникэр хъоеу агъотыгъэкІи Іоф ашІэщтэп, къин зэрагъэлъэгъужьыщтэп, щыІэкІэ псынкІэр агукІэ къаштэ. Шъыпкъэ, гущыІэгъу пшІыхэмэ, тапэкІэ гъэшІэгьонхэр ашІагьэхэу, гьэхьэ-

къэ хъугъэ, ылъэпсэ шъыпкъэкІэ къежьи ышъхьапэ нэсэу зэхъокІыгъэ. Арба «зэхъокІыныгъэкІэ» зыкІеджагъэхэри. ХъызмэтшІапІэхэр зыІыгъыжьын щы акізм зытехьэхэм нафэ къэхъугъ Іоф зышІэшъущтыри, зымышІэшъущтыри, къызэтенэщтыри, зэхэтэкъужьыщтыри.

Колхоз-совхозхэр зыщэІэхэм дэгъоу Іоф зышІэрэри Іофым емыгугъурэри зэхэфыгьое хидзыщт. Е ерагъэу, сыгу-сыбгъэ піоу ущыіэщт. Джары армэухэм, ерыуаджэхэм зыкlаlopэp: «ЗэхъокІыныгъэ илъэскlэ» зэджагъэхэм тагъэунэхъугъ».

Tapa нахьышіур?

ЦІыфыгум тегьэфэгьуай. Ащ пае ціыфым зэм къыіорэр ятІонэрэм къыІожьырэп, зэм щы акіэм егыи, зэм щэтхъу, тапэкІэ Совет хабзэр къыубыщтыгъ, джы ащ фэдэ щымыlагъэу elo. Джащ тетэу игупшысэхэр, идунэееплъыкІэхэр зэ-

А лІым сыдэущтэу уеушъыи-

гъэми, ежь ыІорэм текІыщтэп.

Илъэс 50-м зыныбжь шъхьа-

дэкІыгъэу зишІугъом елъытэ

Шыу Мэдинэ Афыпсыпэ щыщ, илъэс 80-м ыныбжь къехъугъ, ишъхьэгъусэу Бармэт идунай ыхъожсьыгъ. Мэдинэ ІофшІэкІошху, зигъэпсэфыныр къылэжьыгъэми, общественнэ ІофшІэнхэм чанэу ахэлажьэ, Шапсыгъэ къоджэ зэхэт псэупІэм иветеранхэм ясовет итхьамэтэ гуадз.

хьазырыгъ. ЦІыфхэр коллектив-коллективэу зэхэтхэу лажьэхэти, фэмыфхэр, гугъуемылІыныгъэ къызхафэхэрэр ахэкІуакІэщтыгъэх, ащ фэдэу къахэщыщтыгъэхэп. Джэпсалъэу щыІагъэр зы: «Зыр зэкІэмэ апай, зэкІэри зым пай».

Социализмэм ыуж къикІыгъэ нэмык къэралыгъо гъэпсыкІэм хэгъэгур зытехьэм, джэпсалъэм имэхьанэ нэмык! шъыпкъэ хъугъэ: «хэти ежь

НыбжьыкІэхэм уахэтын, ашІэщтыр ябгьэлъэгъун, Іоф адэпшІэн, ашІэрэм кІэбгьэгушІунхэ зэрэфаер ны-тыхэм янахьыбэмэ ащэгъупшэ, дэзекІокІэ тэрэз ахэм къафагьотырэп.

гъэшІухэр яІагъэхэу, ежьхэр ары мыхъугъэмэ, колхоз-совхозхэр щыІэнхэ амылъэкІыщтыгъэу къаlощт. Ау ар шъыпкъэп, щытхъукІэ зыцІэ къыраІуагьэхэм ащыщхэп. ЧІыгуми, техникэми, лэжьэными шlyлъэгъу афырямыІэу ахэм ягъашІэ къахьы.

ХъызмэтшІапІэхэм ятехникэ губгъом къыранэжьымэ, кІымэфэ псаум лъымыплъэжьхэуи уахътэ къэкІуагъ. Сыда техникэм зыкІыфэгумэкІыщтхэр, зыкІыльыпльэщтхэр жьы хьугьэм е къутагъэм ычІыпІэкІэ кІэу колхозым ыкІи совхозым къащэфын алъэкІыщтыгъэмэ. КъашІошІыщтыгь Совет хабзэр ренэу щыІэщтэу, ащ пае зыми имыеу, зэкІэми зэдыряем пылъыгъэхэп. Джащ фэд гъэстыныпхъэм иІоф зытетыгъэри.

«Зэхъокіыныгъэкіэ» зэджагъэхэм «тигъэунэхъугъ»

«ЗэхъокІыныгъэкІэ» зэджэгъэхэ лъэхъаным къыщыкІэдзагъэу тищы акіэ нэмыкі шъыпышъхьэ пай, Тхьэшхор зэкІэмэ апай». Джащ тетэу щыІэкІэпсэукіэм шъхьэкіэфагъи, акъылыгъи, бысымыгъэ нэшани зэрищык агъэр къызыгурымы lyaгъэхэм яІофхэр къызэІыхьагъэх. Зэрэхъурэмкіэ, ущыіэн угу хэлъмэ, уеуцолІэнышъ, улэжьэщт уишъыпкъэу, зыми ыкъогъу гъэбылъыпіэ пфишіыщтэп. Ары шъхьае, лэжьэным уемысагъэмэ? Ащыгъум, хым щымыщыр зэрэзыхимыгъэлъырэм фэдэшъ, щыІэныгъэм укъызызыгорэм ыІыгъын фаеу. Гектарныкъо хъурэ ихатэ зыхэмыхьагъэр бэшІагъэ. Ащ щыщ тіэкіу амал зэриіэкіэ шъхьэгъусэм елэжьы. Ежьым чІыгур ипыим фэд, игугъу фэпшіымэ, къэгубжы. ЦІыф псэупІэ пэпчъ а ліым фэдэу дэсыр бэ мэхъу. Нахьыбэм хатэм ухэтэу умылажьэми, зыгорэущтэу ущы-Іэн зэрэплъэкІыщтыр къагурыІуагъ. «Икъущт сэ сшІагьэр, зэгорэм зызгъэпсэфымэ сыда фэlуагъэр? Щыlэхэ ашlоигъомэ, кlалэхэр орэлажьэх, орэпсэух, ныбжьыкІэх, яшІугьу, акіуачіэ из», — аіо ахэм. Хэукъох ащ фэдэхэр. «Klo, хатэм шъухахь, шъулажь» кlалэмэ япіоу, о піэхэр зэтедзагъэхэу чэу гупэм уlускіэ зи къикІыщтэп. НыбжьыкІэхэм уахэтын, ашІэщтыр ябгъэлъэгъчн. Іоф адепшен. ашіерэм кІэбгъэгушІунхэ зэрэфаер нытыхэм янахьыбэмэ ащэгъупшэ, дэзекіокіэ тэрэз ахэм къа-

фагъотырэп. «Псыпэр зыдакІорэм псыкІэри рэкІо» аІуагъ. Нахьыжъым къаригъэлъэгъурэ гъо-

гум нахьыкіэхэр рэкіох.

Хабзэм чІыгу Іахьхэр къызэритыгъэхэм яІофхэр кІэкіых: фермерхэм ахэм ячіыгухэр алэжьых, зэрэзэзэгъы-

ХъокІо Аслъанрэ Асыетрэ зэгурэюх, зыр адрэм иІэпы-Іэгьоу ІофшІэныр къызэтырагъэуцорэп, хатэр дэгъоу алэжьы. Гектарныкъоу аlыгъым щыщэу зи агъэхьаулыерэп: чъыгхэтэ зэтегъэпсыхьагъэ яІ, люцернэм сотых 15 еубыты, натрыфи, хэтэрыкІхэри алэжьых. Хатэм итеплъэ дахэ, уц шІой льэпкъ хэпльагьорэп. Хьасэхьасэу ар зэтеутыгъ, лэжьыгьэм ыкІи хэтэрыкІхэм ячІыпІэхэр гъэнэфагъэх. «Хатэр гьогу закІ» зыІорэмэ адырагъаштэрэп зэшъхьэгъусэхэм, хэтэ хэлъхьагъэм укloy, узэрэфаеу къыщыпкІухьэу ухэ-

ІофшІэныр зикІасэри ащ зыщызыдзыерэри къэпшІэщт псэупІэхэм уадахьэу унэгьо хатэхэм уадаплъэмэ. Умыгъэш Гэгъон плъэк Гыщтэп зэголъ унэгьо хэтитІур зыпльэгьурэм: ахэм ятепльэ, зэралэжьырэ шІыкІэри лъэшэу зэтекІых.

гъэхэм тетэу Іуахыжьырэ лэ- ты хъущтэп. Лэжьыгъэу, хэтэжьыгъэм щыщ къараты. Фермерым чІыгур рамытымэ, хьаулыеу щылъыщт, етІанэ илъэс заулэ тешІэмэ, хабзэм ар ыштэжьыщт. Джары зэрэхъурэр: чІыгу Іахьыр фермерым регъэлэжьы, ежь зи ышІэрэп, ихати ылэжьыжьырэп.

Унэгъо хэтитІур **ЗЭГОЛЪ**

ІофшІэныр зикІасэри ащ зыщызыдзыерэри къэпшІэщт псэупІэхэм уадахьэу унэгъо хатэхэм уадаплъэмэ. УмыгъэшІэгьон плъэкІыщтэп зэголь унэгьо хэтитІур зыплъэгъурэм: ахэм ятеплъэ, зэралэжьырэ шІыкІэри лъэшэу зэтекІых. Апэрэ унагъом Іоф зышІэн зырыкІхэу хэлъхьагъэхэм уатеуцон, уубэнхэ, бгъэк одынхэ плъэкІыщт. Ащ пае гъогу цІыкіухэр ишъомбгьуагьэкіи, икіыхьагьэкІи хатэм пхырэкІых, Іоф зиlэу хахьэрэр ахэм арэкlо.

Дэгъоу хатэм дэлажьэрэм сыд феда къыхьыжьырэр? Зы федэп ар, пчъагъэ мэхъу. ЗыцІэ къесІуагъэхэм яунагъо гурыт, щысэтехыпІ. Зэшъхьэгъусэхэри ахэм якlалэхэри loфшІэным фэщагьэх, лэжьапІэхэм зэраІутхэзи унэгьо хъызмэтым ищыкІагъэхэри агъэцакІэх.

Іофшіэныр зикіасэм пэрыохъу къыфэхъурэр зэкlефэ, ежь гухэлъэу зыфигъэуцужьыгъэр зэригъэцэкІэщтым фаблэу фэкІо. Щысэ къэсхьын. Шыу Мэдинэ Афыпсыпэ щыщ,

ХъокІо Асльанрэ Асыетрэ зэгурэІох, зыр адрэм иІэпыІэгьоу ІофшІэныр къызэтырагъэуцорэп, хатэр дэгьоу алэжы. Гектарныкьоу аІыгым щыщэу зи агьэхьаулыерэп: чьыгхэтэ зэтегьэпсыхьагьэ яІ, люцернэм сотых 15 еубыты, натрыфи, хэтэрыкІхэри алэжсых.

лъэкІынэу нэбгыри 4 ис, ятІонэрэм — нэбгыри 3. Апэрэ унагьом хатэр зылэжьын цІыф имысым фэд: зэранэкІыжьыгъ къыпшІошІын, уцыжъхэмкІэ зэхэкlыхьагь, мэз гъэкlыгьэ цlыкІур гум къегъэкІы, илъэс заvлэ хъугъэу лэжьыгъи хэтэрыкІи зи щашІэрэп. Адэ сыдэущтэу щыІэха? Зэшъхьэгъусэхэм сэнэхьатхэр яІэх, ялъфыгъэхэр, къалэм кlохэзэ, мэлажьэх. Зэшъхьэгъусэхэм лэжьыгъи хэтэрыкІхэри хатэм халъхьагъэхэу alo, ау ащ хэтхэу лажьэхэу зыми ылъэгъугъэхэп, хэплъхьэгъэ шъыпкъэми, удэлэжьэжьын фаеба? Бжыхьэр къызысырэм уц шІой къэкІыгъэхэр ыпкІэ аратызэ арагьэупкІэжьых. Джары «гьэбэжъоу, федэу» унагьом къы-

ЯтІонэрэ унагьом ищыІэкІэпсэукІэ нэмыкІ шъыпкъ. Зэшъхьэгъусэхэм непэкІэ загъэпсэфыныр къалэжьыгъ, ау Іоф ашіэ, унагьори зэтемызэу аіыгь. «Чіыгум ешіушіэрэм гухахъо ешхыжьы» зыфаlорэр къагъэшъыпкъэжьэу, чІыгум шІулъэгьоу фыряІэр акІуачІэкІэ нэрылъэгъу къашІэу, зэрифэшъуашэу ащ дэлажьэхэрэм ащыщ мы сыкъызтегущыІэрэ унагьор.

илъэс 80-м ыныбжь къехъугъ, ишъхьэгъусэу Бармэт идунай ыхъожьыгъ. Мэдинэ ІофшІэкІошху, зигьэпсэфыныр къылэжьыгъэми, общественнэ ІофшІэнхэм чанэу ахэлажьэ, Шапсыгъэ къоджэ зэхэт псэупІэм иветеранхэм ясовет итхьамэтэ гуадз. Унэгъо хатэр дэгъоу, къабзэу ыІыгъ, хьаулыеу чІыгу Іабгъуи щигъэлъырэп. Лэжьыгъи, хэтэрыкІхэри къегъэкіых. Іофшіэным гухахъо хе-

Псэйтыку дэс, щэпсэу Дэчъэ Нурыет, илъэс 80-м ыныбжь еблэгъагъ. Шъхьэгъусэр иІэжьэп, изакъу, ау унагьор зэтыримыгъэзэу ыІыгъ, ихатэ ынаІэ тет. Хъупхъэ, щысэтехыпІэу мэлажьэ, ищыкІэгьэ лэжьыгьэри хэтэрыкІхэри къегъэкІых. Ацумыжъ зэшхэу Атами Ащмэзи дахэкІэ ягугъу пшІынэу атефэ. Мыхэм яшъхьэгъусэхэу Фатимэрэ Ритэрэ ягъусэхэу яхатэхэр агъэбагьох. Дэгьоу зихатэ зылэжьырэм гъэбэжъу къехьыжьы, щэфакіо кіорэп, чіыгум ешіушіэрэм гухахъо ешхыжьы.

ХЪУЩТ Щэбан. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист.

О КУЛЬТУРЭМ И ИЛЪЭСРЭ ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭМРЭ

ШІушІагъэхэмкІэ филармонием

егъэкІотэжьы

Тиреспубликэ итворческэ купхэр культурэм и Ильэс чанэу хэлэжьагьэх. Мы мафэхэм зэфэхьысыжьхэр къалэхэм, районхэм ащэкloх. Адыгеим и Къэралыгьо филармоние щызэхащэгьэ зэlукlэгьум культурэм июфышіэхэр кыщыгущыіагьэх, артистхэм яІэпэІэсэныгьэ къыщагьэльэгьуагь.

Къэралыгъо филармонием идиректор шъхьајзу Ліышэ Рустем изэфэхьысыжьхэм къащыхигъэщыгъ Іофшіапіэм зэхъокІыныгъэхэр зэрэщыкІохэрэр, концерт гъэшІэгъонхэр къызэратыхэрэр. Зипшъэрылъхэр анахь дэгьоу зыгьэцакІэхэрэм, артистхэм, творческэ купхэм Р. ЛІышэр афэгушІуагь, щытхъу тхылъхэр аритыжьыгъэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт филармонием Іоф щызышІэхэрэм гущыІэ фабэхэр къафијуагъэх. Ащ зэрэхигъэунэфыкІыгьэу, филармонием опыт хэхыгъэ иІэ хъугъэ. Симфоническэ оркестрэр, «Русская удалыр», нэмыкІхэри тиреспубликэ икъэралыгьо гъэпсыкІэ игъэпытэн хэлажьэх. М. Къулэр анахь дэгъоу Іоф зышІэрэмэ афэгушІуагь, культурэмкІэ Министерствэм ищытхъу тхылъхэр аритыжьыгъэх.

Филармонием исимфоническэ оркестрэ концертыр къызэlуихыгь. Дирижер шъхьаlэу, Адыгеим изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловыр япащэу И. Штраус, В. Андзэрэкъом, нэмыкІхэм япроизведениехэр музыкантхэм къырагъэІуагъэх. Дирижерэу, Адыгеим изаслуженнэ артистэу Аркадий Хуснияровыр симфоническэ оркестрэм бэшІагьэу хэт. Ар япащэу композиторхэм аусыгъэ мэкъамэхэр оркестрэм ыгъэжъынчыгъэх.

Мамгъэт Ленэ классикэм хэ-

хьэгъэ произведениехэм ямы- ныр урыс кlал. Адыгабзэкlэ къабзакъоу, Адыгеим икомпозиторхэм аусыгъэхэр симфоническэ оркестрэм игъусэу къеlox. Мамгъэт Ленэрэ Адыгеим изаслуженнэ артисткэу Нэгъой Маринэрэ пчэгум къызэдытехьэхи, «Къэбар дахэр» къызэдаlуагъ.

Урыс лъэпкъ Іэмэ-псымэхэмкІэ оркестрэу «Русская удалыр» цІэрыІо хъугьэ. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Андрей Ефименкэр бэмышІэу купым художественнэ пащэ фашіыгь. Оркестрэм лъэпкъ орэдхэр ыгъэжъынчыгъэх. «Ах, Самара-городок» зыфиlорэ орэдыр Галина Шкапенцевам мэкъэ Іэтыгъэ дахэкІэ къыхидзи, гум рихьэу къыІуагъ.

Эстрадэ купэу «Ошъутенэм» ихудожественнэ пащэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу ХьакІэко Алый зэрилъытэрэмкІэ, артистхэм яІэпэ-Іэсэныгьэ хагьахьо. Орэдыю ныбжьыкІэхэу ЦІыпІынэ Даринэ, Хьазэщыкъо Мосэ, нэмыкІхэри аштагъэх. Даутэ Сусанэ, Хъут Рустам, Піатіыкъо Маринэ лъэпкъ орэдхэр къаlох. Юрий Конжизэу тиорэдхэр ащ егъэжъынчых.

Нысхъапэхэм ятеатрэу «Дышъэ къошыным» ихудожественнэ пащэр Нэгьой Азэмат. Артистхэм спектаклэхэм къахахыгъэ едзыгъохэр къашіыгъэх. Кіэлэціыкіу филармонием ихудожественнэ пащэу Марина Фатеевам ыгъэсэрэ кіэлэеджакіомэ ухьазырыныгьэ дэгьу зэхахьэм къыщагьэлъэгъуагъ.

Нэгъой Маринэ У. Тхьабысымым иорэд цІэрыІоу «Синанэр» къызыхедзэм, залым чІэсхэр дежъыугъэх. Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, филармонием иорэдыІоу Кушъэкъо Симэ пчыхьэзэхахьэр къыгъэдэхагъ. Тиреспубликэ икомпозитормэ яорэдхэр гум рихьэу къыlуагъэх.

Адыгеим изаслуженнэ артисткэу АфэшІэгьо Фаинэ концертыр зэгъэфагъэу зэрищагъ. Культурэм и Илъэс ІофшІэгьэ дэгъухэмкІэ филармонием зэригъэкІотэжьырэр, опытэу яІэ хъугъэр зэрэлъагъэкІотэщтыр къыІуагъ.

Тыгъэгъазэм и 29-м культурэм и Илъэс Адыгеим щызэфашІыжьыщт.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162 Зак. 3285

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъусен

О ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

изаслуженнэ артисткэу АфэшІэгьо Фаинэрэ сценариер атхыгь, концертхэр зэращэх.

ШІур ем зэрэтекІорэр, лІыгьэм, гукІэгъум, лъэпкъ шІэжьым афэгъэхьыгъэ къэшІынхэм кІэлэеджакІохэр яплъых. ЕджапІэм щызэрагъашІэрэр концертым щальэгьу. Нартхэм ящыІэкІагьэр тетхыгьэх.

кІэлэцІыкІухэм нахь дэгъоу къагурыІуагъэу ядэжьхэм агъэзэжьы. Къэгъэлъэгъоным емыплъыгъэхэр кІэгъожьхэу тарихьылІагь.

Нартхэм машІор къа--ып Ішеф мыныажылыгъэ зезыхьагъэхэр кІэлэеджакІохэм концертым щалъэгъугъ. Артистхэу Къулэ Мурадин, Хьакъуй Анжеликэ, нэмыкІхэм рольхэр къашіых.

Циркым иартистхэм яІэпэІэсэныгьэ гур «егьэлъэпэрапэ». Нэбгырэ пэпчъ псынкІэу зегъазэ, кlапсэр артистхэм агъэфедэми, жьым хэтхэу искусствэ лъагэр къагъэлъэгъон алъэкІы.

Культурэм и Илъэс кІэу къытфихьыгъэмэ ащыщ «Налмэсымрэ» циркымрэ зэгъусэхэу

Сихъу Станиславрэ Адыгеим концертхэр къызэратыхэрэр. Ащ фэдэ пчыхьэзэхахьэхэр Мыекъуапэ щызэхащэнхэ амылъэкІыщтэу зылъытэщтыгъэхэр концертхэм ащытэльэгьух. Гьогу маф, культурэм и Илъэс, уишІушІагъэ кІодыщтэп, лъапсэр пытэщт!

Сурэтхэр концертым къыщы-

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Льэпкь анахыжьхэу дунаим тетхэм адыгэхэр ащыщых. ЩыІэныгьэ гьогоу кьакІугьэр тарихьым инэкІубгьохэм ахэкІуакІэрэп. Нарт эпосым кышшыублагызу хьугьэшІагьэмэ зафэбгьазэмэ, тифольклор бай дэдэу зэрэщытыр къэльагьо.

Культурэм и Илъэсрэ 2015-рэ ИлъэсыкІзу къэблагъэрэмрэ япхыгъэ Іофтхьабзэхэу тиреспубликэ щыкІохэрэм ансамблэ цІэрыІоу «Налмэсыр», Урысыем ициркхэм яартистхэр ахэлажьэх. «Нартхэм ядунай» зыфиlорэ къэгъэлъэгъоныр «Налмэсым» и Унэ тыгъэгъазэм и 21 — 30-м щыкІощт. Ансамблэм ихудоже-

ственнэ пащэу Хъоджэе Аслъан едзыгъохэр ыгъэуцугъэх.

- Тилъэпкъ итарихъ щыщ пычыгъохэр искусствэм ыбзэкІэ концертхэм къащытэгъэлъагъох, къејуатэ Хъоджэе Аслъан. -Пшысэхэм, нартхэм ящы акіэ атехыгьэ къэгьэльэгьонхэр пlуныгъэ мэхьанэ яІэу тэгъэпсых.

Адыгеим инароднэ артистэу